

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

**Význam manželství z pohledu studentů a studentek
Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program: **SOCIÁLNÍ POLITIKA A SOCIÁLNÍ PRÁCE**

Autor: Kateřina Hodinková

Vedoucí práce: PhDr. Martina Hrušková, Ph.D.

České Budějovice 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem „Význam manželství z pohledu studentů a studentek Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity “ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/199 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 12. 8. 2020

.....

Kateřina Hodinková

Poděkování

Poděkování patří paní PhDr. Martině Hruškové, Ph.D. za cenné rady a připomínky během vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat rodině a přátelům za obrovskou podporu během celého studia a v neposlední řadě také respondentům za ochotu při vyplnění dotazníku.

Význam manželství z pohledu studentů a studentek Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzy

Abstrakt

Manželství může sloužit jako stavební kámen pro vytvoření domova a pevného zázemí, které každý z nás potřebuje. Vedle manželství ale existují také různé druhy partnerského soužití, jako např. nesezdané soužití, registrované partnerství, oddělené soužití a jiné. Tyto druhy jsou společně s dalšími kapitolami (např. rodina, rozvod, sociální práce s rodinou během rozvodu a další) popsány v teoretické části bakalářské práce.

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit význam manželství pro studenty Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity a dále zjistit postoj těchto studentů k manželství z genderového pohledu. Pro výzkum mé bakalářské práce byla použita kvantitativní strategie a metoda dotazování s technikou tvorby vlastního anonymního dotazníku. Pro zjištění těchto cílů byly stanoveny dvě hypotézy. K vyhodnocení získaných dat do popisné statistiky byl použit program MS Excel a ke statistickému vyhodnocení obou hypotéz byl použit statistický program IBM SPSS. K otestování hypotézy č. 1 byl použit dvouvýběrový T-test a hypotéza č. 2 byla testována pomocí binomického testu. První hypotéza zkoumala, zda má manželství větší význam pro studentky nebo pro studenty a druhá hypotéza zkoumala, zda studenti dávají přednost nesezdanému soužití před uzavíráním manželství.

Výsledky poté ukázaly, že pro studenty i studentky má manželství téměř srovnatelný význam a také to, že studenti naopak dávají přednost uzavírání manželství před nesezdaným soužitím. Tyto poznatky mohou být přínosem pro různé statistiky či při výuce sociologie rodiny.

Klíčová slova

manželství; nesezdané soužití; rodina; druhy partnerského soužití; sociální práce; studenti

The Importance of Marriage from the Perspective of Students of the Faculty of Health and Social Sciences of University of South Bohemia in České Budějovice

Abstract

Marriage can act as a foundation stone for creating home and solid background that each and every one of us needs. Next to marriage there are other types of partner cohabitations. For example unmarried cohabitation, registered partnership, separate cohabitation etc. These types are together with other chapters (family, divorce, social work with family during divorce etc.) described in theoretical part of thesis.

The goal of this thesis was finding out meaning of marriage to students of Health and Social and Science Faculty of South Bohemian University and furthermore finding out position of these students towards marriage from gender perspective. Quantitative strategy and method of questioning with creation of my own questionnaire was used as a research of my thesis. Two hypotheses were set for finding out these goals. MS Excel was used for evaluating data gained from descriptive statistics and statistical program IBM SPSS was used for statistical evaluation of both hypotheses. A two sample T-test was used for testing of hypothesis number 1 and hypothesis number 2 was tested by binominal test. First hypothesis examined if marriage has greater importance for male or for female students and second hypothesis examined if students prefer unmarried cohabitation over marriage.

The results showed that marriage has almost identical importance for male and female students and also that students prefer marriage over unmarried cohabitation. These findings can contribute to different statistics or they can be used in sociology of family lessons.

Key words

marriage, unmarried cohabitation, family, types of partner cohabitation, social work, students

Obsah

Úvod	8
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1.1 Manželství	9
1.1.1 Charakteristika manželství.....	9
1.1.2 Podmínky k uzavření sňatku.....	9
1.1.3 Manželství z legislativního pohledu	10
1.1.4 Manželství z psychologického pohledu.....	10
1.2 Druhy sňatků	12
1.2.1 Civilní sňatek	12
1.2.2 Církevní sňatek	13
1.2.3 Sňatečnost	13
1.3 Rodina	14
1.3.1 Definice rodiny	14
1.3.2 Rodina dříve a dnes.....	14
1.3.3 Rodina a zaměstnání	16
1.4 Rozpad rodin – rozvod	17
1.4.1 Vývoj rozvodovosti.....	20
1.4.2 Sociální práce s rodinou během rozvodu	21
1.5 Druhy partnerského soužití	22
1.5.1 Nesezdané soužití	22
1.5.2 Registrované partnerství	23
1.5.3 Oddělené soužití	24
2 CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	27
2.1 Cíle práce	27
2.2 Výzkumné otázky.....	27
2.3 Hypotézy	27
2.4 Operacionalizace pojmů.....	27
3 METODIKA.....	29
3.1 Výzkumná strategie.....	29
3.2 Metody a techniky sběru dat	29
3.3 Charakteristika výzkumného souboru.....	29
3.4 Etika výzkumu	30
4 VÝSLEDKY	31
4.1 Popisná statistika.....	31
4.2 Statistické vyhodnocení hypotéz.....	49

5	DISKUZE	51
6	ZÁVĚR	56
7	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	57
8	PŘÍLOHY.....	61

Úvod

Manželství je téma, které sahá od doby minulé, až po tu současnou. Manželství vždy bylo důležitou součástí pro založení rodiny a následnou výchovu dětí. Je to součást života, se kterou se potýká každý z nás (ať už z vlastní zkušenosti či ze zkušenosti druhých). Dříve nebylo společensky přijatelné, aby pár společně vychovával dítě, aniž by byli právoplatní manželé. Dnes je tomu ale jinak. Pro mnohé mladé lidi je manželství jen obyčejným kusem papíru, kterému nepřikládají přílišný význam. Současní mladí lidé odsouvají vstup do manželství do pozdějšího věku. Může to být například tím, že lidé v minulosti neměli tolik příležitostí jako například cestovat a ženy nebyly tolik ambiciózní v ohledu kariéry. Právě proto je toto velice aktuální téma, které se s postupem času neustále vyvíjí a vyvíjí se také náhled společnosti na tento svazek. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla zabývat se jím i v mé bakalářské práci.

Tato bakalářská práce je členěna na dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části se nejdříve seznámíme s definicí manželství a podmínkami k jeho uzavření. Následně popíšeme dva pohledy na manželství a také se seznámíme s druhy sňatků. Součástí teoretické části je také kapitola týkající se rodiny, rozvodu a také kapitola o možnostech sociální práce s rodinou během rozvodu. V poslední kapitole teoretické části jsou vymezeny některé druhy partnerského soužití.

V praktické části jsou poté uvedeny cíle práce, výzkumné otázky, hypotézy, metodika a následně jsou popsány výsledky. Hlavními cíli je zjistit význam manželství pro studenty Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity a zjistit postoj studentů této fakulty k manželství z genderového pohledu.

V diskuzi budou zrekapitulovány výsledky výzkumu v porovnání s ostatními odbornými zdroji a na závěr budou shrnuty výsledky výzkumu, zhodnocení cílů bakalářské práce a její následná možnost využití v praxi.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Manželství

1.1.1 Charakteristika manželství

Dle zákona číslo 89/2012 Sb., nový občanský zákoník, je manželství definováno jako trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který tento zákon stanovuje. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.

Miras a Bañares (2014) pak uvádějí, že termínem „manželství“ označujeme nejen samotné sezdání čili svatbu, ale také spojení muže a ženy, čímž je myšleno „manželské soužití“, které tímto aktem vzniká.

Dle Vágnerové (2008) je manželství společensky vymezený životní styl dospělosti, který je odstartován slavnostním rituálem jakožto počátkem této fáze.

Harmon (2020) poté konstatuje, že manželské tradice se liší podle dané země, kultury a náboženství, a že po celém světě existují různé druhy manželství, které pak splňují dané sociální a ekonomické potřeby.

1.1.2 Podmínky k uzavření sňatku

Ministerstvo vnitra ČR (2020) uvádí, že manželství mohou uzavřít snoubenci nebo zplnomocněný zástupce jednoho ze snoubenců. Je zapotřebí, aby snoubenecký pár před samotným uzavřením manželství předložil matričnímu úřadu potřebné doklady, jimiž prokazují právní způsobilost k uzavření tohoto svazku. Tyto doklady musí mít náležitosti veřejných listin. Jedním z těchto dokladů je například Dotazník k uzavření manželství. Je k dostání na kterémkoli matričním úřadu. K tomuto formuláři každý ze snoubenců přikládá rodný list, doklad o státním občanství, výpis údajů z informačního systému evidence obyvatel o místě trvalého pobytu, výpis z evidence obyvatel o osobním stavu a pravomocný rozsudek o rozvodu předchozího manželství, nebo úmrtní list zemřelého manžela, případně pravomocné rozhodnutí soudu o zrušení partnerství, nebo úmrtní list partnera (Ministerstvo vnitra ČR, 2020). K uzavření manželství je dále zapotřebí svobodné a úplné prohlášení snoubenců, že spolu vstupují do manželského svazku. Toto prohlášení se provádí slavnostně, veřejně a za přítomnosti dvou svědků (Ministerstvo vnitra ČR, 2020).

Co se poplatků týče, Ministerstvo vnitra ČR (2020) uvádí, že není stanoven správný poplatek pro uzavření manželství, s výjimkou, pokud snoubenci nemají trvalý pobyt na území České republiky, pak se jedná o poplatek 3000 Kč. Dále 2000 Kč v případě, že má pouze jeden ze snoubenců trvalý pobyt na území České republiky a pokud se jedná o vydání povolení uzavřít manželství mimo stanovenou dobu nebo mimo úředně určenou místnost, zaplatí snoubenci poplatek 1000 Kč. Tyto poplatky se platí v hotovosti před provedením daného úkonu.

1.1.3 Manželství z legislativního pohledu

Manželství v České republice upravuje zákon č. 89/2012 Sb. nový občanský zákoník.

K manželství patří také neodmyslitelně změna příjmení. Dle zákona č. 89/2012 Sb. pak změna příjmení snoubenců může nastat těmito způsoby:

- a) příjmení jednoho z nich bude příjmením společným,
- b) oba si svá příjmení ponechají,
- c) příjmení jednoho z nich bude jejich společným příjmením, a ten, jehož příjmení nemá být příjmením společným, bude ke společnému příjmení na druhém místě připojovat své dosavadní příjmení.

V případě, že si snoubenci ponechají svá dosavadní příjmení, musí dle zákona č. 89/2012 Sb. při sňatkovém obřadu prohlásit, které z jejich příjmení bude příjmením jejich společných dětí. Tento zákon ale také umožňuje, že pokud si snoubenci nechali svá dosavadní příjmení, mohou učinit i později po samotném sňatkovém obřadu prohlášení orgánu veřejné moci, že se dohodli na společném příjmení jednoho z nich.

1.1.4 Manželství z psychologického pohledu

Vágnerová (2008) uvádí, že manželství je jednou z nejstarších sociálních institucí v dějinách lidstva a v současné době je jednou ze dvou aktuálně existujících forem institucionalizace párového vztahu. Tou druhou je dle autorky registrované partnerství. Vstupem do manželského svazku získává jedinec novou, společensky žádoucí roli. Autorka uvádí, že manželství můžeme vymezit následujícími způsoby:

1. Sociálně, kdy manželství představuje dyádu, která spojuje dvě dosud cizí rodiny novým příbuzenským vztahem.
2. Psychologicky, kdy se partneři hlásí k tomuto vztahu, určili si nějaký životní styl a získali zde také určité role.

3. Fyzicky, což je chápáno jako vymezení prostoru a času. Manželé spolu sdílejí prozatím nedefinovaný časový úsek společného života a společné teritorium domova.

Čermáková et al. (2000) poté uvádí, že s uzavřením manželství souvisí změna sociálních vztahů. Mění se například vztahy s původní rodinou. Zde je důležité, aby novomanželé při adaptaci v manželství zvládli vztah s rodiči a dalšími příbuznými. Pozornost by měli věnovat vzájemnému kontaktu, pravidlům a hranicím soukromí novomanželů. Autorka uvádí, že v České republice žijí nově vzniklé rodiny převážně v blízkosti matky manželky nežli manžela. Zprostředkovateli vztahů mezi rodinami jsou pak převážně ženy (Čermáková et al., 2000).

Vágnerová (2008) dále uvádí, že s uzavřením manželství se snižuje počet vzájemných kontaktů a forma těchto kontaktů se stále více uzpůsobuje potřebám nové rodiny. Dle autorky si ale většina mladých párů stále udržuje důvěrné přátelské vztahy a zároveň vytvářejí nová povrchnější přátelství.

Dle Vágnerové (2008) je manželství intimní párový vztah, jehož neopominutelnou a velmi důležitou funkcí je vytvoření zázemí pro poskytování opory. Mělo by sloužit také jako zdroj jistoty a bezpečí. Autorka ale uvádí, že manželství může být jak zdrojem radosti, tak také zdrojem stresu. Vysvětluje to tím, že oba partneři mají potřebu prosadit se a získat prostor pro rozvoj své individuality. Manželství se může pro mladé dospělé jevit jako omezující, jelikož jsou dle autorky přesvědčeni, že mají právo svobodně o sobě rozhodovat. V současné době ubývá počet sňatků, a naopak se zvyšuje odklad uzavírání manželství do pozdějšího věku. Jedním z důvodů může být fakt, že mladí dospělí dávají přednost zaměřením se na vlastní rozvoj a nechťejí se vzdát svých materiálních hodnot (Vágnerová, 2008). Dle autorky mají mladí dospělí zvyšující se potřebu svobody a nezávislosti. Jejich ochota uzavřít manželství úzce souvisí s ukončením profesní přípravy a získáním přijatelného ekonomického zázemí, případně sociálního postavení. Vágnerová (2008) tvrdí, že obecným důvodem k uzavření manželství bývá zplození dětí, a tak tato mladá generace často souhlasí s uzavřením manželství právě až v momentě, kdy se rozhodnou mít potomky. Do té doby je to pro ně, dle autorčiných slov, zbytečné. Kučera et al. (2000) tvrdí, že 90 % lidí do 30 let věku předpokládají v budoucnu vstup do manželství, ale většina z nich si chce nejdříve život s partnerem vyzkoušet. Autor uvádí, že manželství chtějí uzavírat spíše ženy než muži. Se vstupem do manželství souvisí také

vzdělání. Vágnerová (2008) pak uvádí, že lidé s nižším vzděláním zůstávají v tradičním raném vstupu do manželství, kdežto lidé s vyšším vzděláním pak kladou důraz na rozvoj profesní kariéry a volnočasových aktivit a založení rodiny pak odsouvají do druhé poloviny mladé dospělosti. Toto období Vágnerová (2008) definuje jako rozmezí 20-40 let.

Vágnerová (2008) dále tvrdí, že manželství je důležitou součástí osobní identity a uspokojuje různé psychické potřeby. Mezi tyto potřeby patří například *potřeba citové jistoty*. Ta může být uspokojována tím, že mají manželé většinou společné příjmení, domov a tímto je vyjádřena jejich sounáležitost. V manželství člověk teoreticky není osamělý, ale ve skutečnosti to dle autorčiných slov nemusí být pravda. Další potřebou je *potřeba seberealizace*. Uzavřením manželství mladý dospělý vstupuje do určité sociální struktury a splňuje tak určitou sociální normu. Existuje také takzvaná zástupná seberealizace, což znamená, že daný jedinec prožívá úspěchy i selhání partnera jako své vlastní. To bývá typické především pro ženy. *Potřeba otevřené budoucnosti* představuje společný cíl a plánování manželů. Mezi tyto cíle může patřit například vytvoření hezkého domova a plození dětí.

Pro uzavírání manželství bylo dle Katrňáka (2008) typické, že partnery v minulosti svým dětem vybírali rodiče. To autor označuje jako „tradiční výběr partnera“. Pro takzvaný „moderní výběr“ je pak výběr partnera v rukou samotných aktérů (Katrňák, 2010).

1.2 Druhy sňatků

Ministerstvo vnitra ČR (2020) uvádí, že v České republice existují dvě formy uzavírání manželství. Jedná se o sňatek civilní neboli občanský, a církevní. Z právního hlediska jsou si oba tyto sňatky rovny (Ministerstvo vnitra ČR, 2020).

1.2.1 Civilní sňatek

Prvním ze dvou možných forem uzavírání sňatků v České republice je sňatek civilní. Můžeme se s ním setkat také pod názvem „občanský sňatek“. Dle Ministerstva vnitra České republiky se civilní sňatek uzavírá před úředně pověřenou osobou, kterou může být například starosta obce, místostarosta, pověřený člen zastupitelstva a další. Před samotným obřadem musí oba snoubenci předložit potřebné doklady, aby bylo spolehlivě dokázáno, že jsou splněny podmínky k uzavření manželství. Tyto podmínky jsou stanoveny v zákoně č. 89/2012 Sb. nový občanský zákoník. Samotné manželství poté

vzniká prohlášením snoubenců o svobodném vstupu do společného svazku (Ministerstvo vnitra ČR, 2019).

1.2.2 Církevní sňatek

Druhou formou sňatku je sňatek církevní. Dle Smejkal a Bachrachové (2011) je u nás nejrozšířenější církevní sňatek katolický, pro jehož uzavření se předpokládá, že snoubenci dodržují křesťanské zásady a pocházejí rovněž z křesťanských rodin. V případě, že není kněz, který snoubence oddává, znám způsob jejich života, musí se snoubenci účastnit náboženské přípravy.

Před samotným svatebním obřadem se u tohoto druhu sňatku konají tzv. ohlášky. Tímto způsobem jsou o budoucí svatbě informováni v kostele věřící občané, kteří se k budoucí události mohou vyjádřit. Smejkal a Barachová (2011) dále uvádí, že ohlášky se již konají většinou jedenkrát, nikoli třikrát, jako tomu bylo kdysi.

Kněz u tohoto druhu sňatku oficiálně přijímá za církev svatou, dohodu snoubenců strávit společně zbytek života jako muž a žena. Takto bere církev na vědomí dohodu snoubenců uzavřít manželství před Panem Bohem a dává k tomu požehnání (Smejkal, Barachová, 2011).

Smejkal a Barachová (2011) dále uvádějí, že samotný obřad poté zahrnuje požehnání sňatku knězem a mši svatou. Ta se ale uskutečnit nemusí, pokud se obřad koná v odpoledních nebo večerních hodinách. Dle autorů se poté již konají stejné zvyklosti jako u sňatku civilního.

1.2.3 Sňatečnost

Dle Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ) od 90. let 20. století zhruba do roku 2013 probíhal dlouhodobý pokles sňatečnosti. Postupně ale sňatečnost nabírá opět rostoucího trendu. Nejčastěji se vyskytujícím případem je uzavírání manželství, kdy jsou oba snoubenci svobodní a uzavírají sňatek poprvé. Dle statistik ČSÚ se lidé v roce 2018 nejčastěji brali v letních měsících, a to konkrétně v měsících červen, červenec, srpen a září. Oproti tomu nejméně sňatků bylo uzavřeno v zimních a jarních měsících téhož roku (ČSÚ).

1.3 Rodina

1.3.1 Definice rodiny

Rodina je nejdůležitější společenskou skupinou a institucí, mezi jejíž hlavní funkce patří funkce reprodukční, ekonomická, výchovná a kulturní (Fišerová, 2018). Zajišťuje podmínky k reprodukci jedince a následně také společnosti. Z tohoto hlediska je tedy její hlavní úloha produkovat potomky a jejich následná výchova.

Orr (2020) rodinu definuje jako skupinu blízkých lidí, kteří jsou spjati krví nebo manželstvím. Dle autorky se ale definice rodiny neustále vyvíjí napříč zeměmi a kulturami.

Fišerová (2018) dále tvrdí, že základ rodiny tvoří dyadický pár muže a ženy, kteří jsou spojeni trvalým sexuálním partnerstvím. Rodina složená z rodičů a jejich vlastních, popřípadě adoptovaných dětí, se nazývá rodinou „nukleární“. Jedná se o menší důvěrnou skupinu, silně podnícenou pudy, city a příbuzenstvím. S nukleární rodinou se pojí také takzvaná „širší rodina“. Do té jsou již zahrnuty osoby z širšího kruhu příbuzenstva. Většinou se jedná o takzvané „trígenerační rodiny“, skládající se z prarodičů, rodičů a dětí.

Dle Fišerové (2018) rodina vytváří dítěti sociální prostředí, ve kterém ho učí základům socializace. Dítě i ostatní členové rodiny se zde učí rolím, které plní. Setkáváme se zde s rodinnými rolmi jako je např. role matky, otce, manželky, manžela, dcery, syna, sestry a bratra. Rodinná výchova je dle autorky považována za základ. Od malička zde pozorujeme různé vzory chování (Fišerová 2018). Gillnerová (2004) také tvrdí, že rodina je pro člověka velice významným sociálním a edukačním prostředím pro jeho vývoj a rozvoj. Každý otec i matka si dle autorky nese zkušenosti s výchovou svých potomků ze své původní rodiny.

Fišerová (2018) také uvádí, že ze sociologického hlediska rodiny utvářejí společnost. Vzájemná existenční závislost rodin a společnosti vede totiž každou společnost k usilování o určitou shodu jejich zájmů. Na rodinu mají určitý vliv také instituce, jakými jsou například školství, veřejné služby, pracovní organizace a další.

1.3.2 Rodina dříve a dnes

Renzetti a Curran (2003) uvádějí, že existuje rozdíl mezi tradičními představami o ideálních intimních vztazích a jejich reálnou podobou v běžném životě. Dle Singleyho

(1999) se rodina od šedesátých let minulého století změnila například ve snížení počtu sňatků a zvýšení počtu nesezdaného soužití párů, v nárůstu počtu rozvodů a rozchodů, nárůstu neúplných rodin s jedním rodičem a nově složených rodin, kdy jeden z členů má za sebou nějakou zkušenost s předchozím manželstvím a pečuje o děti z tohoto původního manželství. Dále se dle autora snížil počet porodů, zvýšil se počet dětí narozených mimo manželství a v neposlední řadě autor také uvádí nárůst párů, kdy jsou oba manželé zaměstnáni. Autor tyto změny rodiny vysvětluje tím, že sňatek již není znamenajícím počátkem společného života a současně také jeho ochranou. Manželské soužití je dle Singleyho (1999) křehčí. Křehčí v tom smyslu, že o rozchodu v současné době rozhodují sami lidé. V minulosti o rozchodu rozhodovala dle autora například smrt matek při porodu a u otců poté převažovala úmrtnost při pracovních úrazech. Autor tvrdí, že současná doba je charakterizována větším rozhodováním lidí o vlastním osudu. Převládá totiž vyzdvihování autonomie jedince a snižování hodnot materiálního a symbolického dědictví (Singley, 1999). Neopominutelný podíl na ovládnutí vlastního osudu má dle autora také vznik antikoncepce.

Možný (2006) poté uvádí, že rodina byla v padesátých letech takzvaným „retročasem“, kdy se pokusila o obnovu svého centrálního postavení ve společnosti i své tradiční vnitřní harmonie, pevné hierarchie a funkční uspořádanosti, která žila ve společnosti jako norma. Během šedesátých let začali vstupovat do společnosti mladí lidé narození těsně po druhé světové válce. Autor tvrdí, že tato generace má mimořádné sebevědomí a chce prosadit svůj systém hodnot a klást také společnosti velké otázky. Oproti předešlé generaci – generaci jejich rodičů, pak rozhodně nechce přehlížet rozpory a odvracet od nich tvář. Vyrůstali totiž v době, kdy vládla představa o pevné, šťastné dvougenerační rodině, manželského páru v rodinném domku na předměstí s oddělenými a navzájem se doplňujícími rolmi muže a ženy s alespoň třemi dětmi (Možný, 2006). Dle autora právě konec tohoto desetiletí odstartoval trend ve snižování počtu dětí a v rodinách nastalo také zvyšování počtu rozvodů. Tato generace vnímala ostřeji rodinnou realitu než rodinnou rétoriku a začala tradiční rodinu považovat za ideologický, utlačující koncept, který ve skutečnosti nereprezentuje realitu. Dle autora se rodina jakožto instituce, která byla považována za nejstabilnější výtvar naší civilizace, od konce první světové války změnila a nadále se mění již ve svých základních charakteristikách (Možný, 2006). Dle autora se v druhé polovině dvacátého století změnil například tyto charakteristiky:

1. V křesťanském kulturním okruhu platil pro rodinu monopol na legitimní sex. To ale dle autora padlo.
2. Rodina byla dříve považována za institucionalizovanou legitimizaci reprodukce. Tato tradice byla ale také pozměněna, především díky nové technologii, a to zejména vynálezu hormonální antikoncepce. Autor uvádí, že od počátku sedmdesátých let prudce stoupl počet narozených mimomanželských dětí.
3. Pro tradiční rodinu bylo typické, že výběr manžela či manželky byl v rukou rodičů. Od tohoto trendu začalo být také upouštěno.
4. V křesťanství bylo považováno manželství za doživotní a nezrušitelnou instituci. Za trvalost rodiny ručila dle autorových slov, nejvyšší autorita – Bůh. Tato garance svazku ale slábla, na její místo se dostala láska a sexuální přitažlivost a začal růst počet rozvodů a opakovaných manželství.
5. Další významnou změnou bylo postavení žen ve společnosti. Začaly opouštět domácnost a kariéra pro ně byla stejně důležitá jako pro muže. Výchova dětí pro ně již nebyla celoživotním posláním, ale představovala pouze poměrně krátkou epizodu. Tím se radikálně změnil vztah mužské a ženské role.

Tyto změny dle Možného (2006) zasahují rodiny ze všech sociálních vrstev a subkultur různého stupně a podoby. Založení stabilního partnerského vztahu a touha po dětech pro naplnění vlastního osudu ale stále zůstává pro většinu lidí kotvou života (Možný, 2006). Dle autora je významný fakt, že se snížením reprodukčního chování rodin se zvyšuje význam jiných typů domácností, jakými jsou například nesezdané soužití partnerů, život mimo manželský svazek či soužití homosexuálů s adoptovaným dítětem. Z těchto změn je tedy patrné, že nelze vybudovat jednu základní sociologickou teorii rodiny (Možný, 2006). Také Corbett (2004) tvrdí, že partneři stejného pohlaví jsou již běžně považováni za jednu z alternativ rodiny.

1.3.3 Rodina a zaměstnání

Hašková a Uhde (2014) uvádějí, že uspořádání pracovní pozice na jedné straně a soukromé vztahy na straně druhé, jsou vzájemně propojeny. Změna rodinné situace ovlivňuje postavení mužů a žen na pracovním trhu, které zaujmou v různých fázích jejich životních drah. Významný vliv na rodinu má dle autorů také vzdělání, typ práce a pozice mužů a žen na trhu práce. Je tím ovlivněno například načasování založení vlastní domácnosti, uzavírání sňatků a plození potomků. Gender dle Haškové a Uhde (2014)

hraje velmi významnou roli i v případě vlivu vzdělání na práci a uspořádání soukromého života. To se dle autorek projevuje vzájemným kladným vztahem mezi otcovstvím a zaměstnaností mužů a negativním vztahem mezi mateřstvím a zaměstnaností žen.

Dle Karstena (2006) v posledních desetiletích klesá podíl žen orientovaných pouze na rodinu. Ženy chtějí být zaměstnané a zároveň mít rodinu a děti. To, jak to v reálu uskuteční, pak podle autora záleží na tom, jaké mají podmínky, jak si to naplánují a také hrají roli zkušenosti, které získaly v průběhu svého profesního vzdělávání. Dle Sirovátky a Bartákové (2008) mají v České republice ženy do tří let věku dítěte zaručenou možnost vrátit se do zaměstnání po uplynutí tříleté rodičovské dovolené. Vágnerová (2008) uvádí, že role manželky již není směřována pouze na péči o domácnost, a že druhý finanční příjem je samozřejmostí pro udržení přijatelného ekonomického postavení rodiny. Žena tak také získá lepší postavení v manželství, než kdyby se starala pouze o rodinu a byla tak závislá na příjmu manžela. Karsten (2006) dále uvádí, že například v Německu dosahují ženy téměř stejného stupně vzdělání jako muži. Ženy ale nejsou tolik ambiciózní v ohledu kariéry, a tak v dalších letech své kariéry zaostávají za muži v pracovní kvalifikaci. Jsou poté hůře finančně ohodnoceny a nedosahují vedoucích funkcí tak jako muži. Dle autora se toto děje proto, že zaměstnavatelé platí a vyžadují výkonnost a těhotenství s mateřstvím pro ně znamenají pouze zbytečné výdaje. Karsten (2006) dále uvádí, že jen málo žen je pak ochotno vzdát se vlastních plánů v soukromém životě a věnovat se výlučně kariéře. Velmi často se snaží o kompromis a počítají i s několikanásobným přerušením kariéry či s dvojím i trojím zatížením. Tím má autor na mysli zaměstnání, domácnost a péči o děti. Dle autora pak ženy mohou mít pocit, že pořádně nezvládají ani jedno a jsou pak ochotny se kvůli manželovi a dětem vzdát své kariéry a odsunout ji až na druhé místo. Muži jsou pak schopni koordinovat kariéru se zaměstnáním snáze. Vydělávají více peněz a nechávají péči o děti svým ženám (Karsten, 2006).

1.4 Rozpad rodin – rozvod

Jednou z příčin rozpadu rodiny může být rozvod. Podle Matouška (2003) je veliké množství rozvodů předzvěstí zhroucení rodiny a také jsou daní za vysokou míru osobní svobody. U nás je pak dle Možného (2006) rozvod jediný právní prostředek k zániku manželství za života manželů. Není ale jediným možným prostředkem k ukončení manželství. Dle autora mezi další způsoby patří například opuštění rodiny jedním

z partnerů; rodina opuštěné skořápky – tu autor popisuje jako situaci, kdy spolu pár nadále bydlí, komunikuje a spolupracuje v nejnětější míře, ale neposkytují si emocionální podporu; dlouhodobá nepřítomnost jednoho z partnerů například z důvodu jeho uvěznění, dlouhodobého pobytu v cizině, bojování v armádě a podobně; zánik některé z hlavních funkcí manželství z důvodu fyzické, mentální či emocionální patologie jednoho z manželů.

Možný (2006) uvádí, že poměrně rozšířenou variantou rozpadu rodin je takzvané „rodičovské manželství“. To autor charakterizuje jako konec manželství, kdy je udržována společná domácnost a pár sdílí odpovědnost za výchovu dětí i přes to, že ostatní funkce manželství byly oslabeny nebo zanikly.

Dle Matouška (2003) má rozvod tři stránky – ekonomickou, právní a osobní a představuje velikou zátěž pro všechny účastníky až na několik let. Autor uvádí, že dle odborníků se lidé vzpomínají z rozvodu za dva až pět let. Některé výzkumy uvádí, že třetina žen a pětina mužů se s rozvodem psychicky nevyrovnala ještě šest let poté. U dětí pak psychické vyrovnání trvá nejméně jeden až dva roky (Matoušek, 2003). Dle autora jsou ženy rodinným soužitím stresovány více než muži, jsou více emočně angažovány, a proto na konflikty reagují návrhem na rozvod mnohem častěji. Neopominutelnou součástí rozvodu je zchudnutí zbylé rodiny, kterou u nás tvoří převážně ženy a jejich děti. Rozvodem dle autora něco ztrácejí všichni členové rodiny – dospělí přicházejí o partnera a děti o stálý kontakt s druhým rodičem. Někdy také dochází ke změně bydliště a k ekonomickým ztrátám. Žena dle autora bývá po rozvodu zatížena provozem rodiny, jelikož je na všechno sama. Může také dojít ke změně vztahů dětí s rodičem, s nímž žijí, převážně pak spíše negativně (Matoušek, 2003).

Autor také konstatuje, že velmi často partneři tvrdí, že se jejich protějšek zbláznil, aby se oprostili od pocitu vlastní viny. Oba rozvádějící se manželé si pak vytvářejí síť svých spojenců a profesionál, který je v kontaktu s jedním z nich, bývá považován za spojence toho, kdo jej kontaktoval první. Dle Matouška (2003) lze uspořádat typologii interpersonálních vztahů v rodině po rozvodu čtyřmi způsoby:

1. *Systém s jedním kompasem.* Ten autor vysvětluje jako situaci, kdy matka využívá dítě jako kompas, který jí má směřovat v porozvodových potížích. Dítě pak matce slouží jako opora, ale může být také později překážkou v seznámení s dalším mužem, jelikož má potřebu dítě matku ochraňovat.

2. *Bezmocný rodič.* Dítě je těžko zvladatelné, má potíže ve škole a matka pak přivolává otce, který z rodiny odešel, jelikož je bezmocná. Matka si tak dle autora udržuje iluzi vztahu k jejímu bývalému manželovi.
3. *Nerovný závod.* Ten nastává v situaci, kdy děti zůstanou v péči otce a matka má z nějakého důvodu omezen či odepřen soudem styk s dětmi. Matka se chová vzorně, ale ve styku s dítětem je nejistá. Otec se k ní chová sice laskavě, ale hlídá její chyby. Dítě pak cítí napětí a nedokáže se v tomto napětí orientovat. U některých dětí se pak rozvíjejí psychosomatická onemocnění, která se projevují jako napětí zůstávající uvnitř jedince.
4. *Soutěž v bezmoci.* Tu pak dle autora můžeme chápat jako situaci, kdy oba rodiče zanedbávají dítě natolik, že se vymyká kontrole. Problémy s dětmi pak řeší například sociální pracovníci, policie, školy, zdravotnická zařízení apod. Může se stát, že jeden z rodičů se tváří, že chce dítě zvládnout, ale ve skutečnosti se v péči o něj neangažuje. Ani to, že se dítě často dostane do problémů se zákonem, s rodiči nic nedělá. Dle autora mohou mít děti strach, že kdyby se chovaly zodpovědně, rodiče by se o ně pak nezajímali vůbec. V tomto případě jsou dle autora děti ohroženy nejvíce, jelikož je u nich vysoké riziko vzniku psychických poruch, úteků z domova, delikventního chování či stýkání se s asociálními skupinami a toxikomanie.

Dle Matouška (2003) je rostoucí počet rozvodů ovlivňován tempem společenských změn. Těmito změnami jsou například časté změny zaměstnání či bydliště. Tyto změny se odvíjejí od většího prospěchu a člověk pak může považovat manželství jako dočasnou smlouvu. Z toho všeho dle autora plyne, že ve vyspělé postindustriální společnosti není možné, aby bylo málo rozvodů. U rozhodování soudu o tom, kdo bude vychovávat děti se u nás v posledních letech stalo předmětem zastávání otcovských práv, i když většinou zůstávají děti po rozvodu v péči matky.

Naše právo staví civilní a církevní sňatek na stejnou úroveň. Matoušek (2003) ale uvádí, že církev nemůže manželství uzavřené v kostele již nikdy zrušit. Katolická církev totiž neuznává civilní rozvod. Pokud manželé uzavřeli sňatek v kostele a rozvedli se u civilního soudu, jsou církví stále považováni za právoplatné manžele.

Matoušek (2003) dále uvádí, že existuje porozvodové odborné poradenství, které se u nás začíná postupně rozvíjet a přináší pozitivní efekt dvěma třetinám rodin, které tuto pomoc

využijí. Dle autora by se tato porozvodová pomoc měla vždy věnovat dětem. Psychické reakce dětí na rozvod totiž bývají skryté a jsou stejně vážné jako u dospělých. Velmi často trpí pocitem zavržení, depresí, pocitují zmatek a někdy zaujímají nepřátelský postoj k druhému z rodičů (Matoušek, 2003).

Alley-young (2020) poté uvádí, že v současné době se lidé berou v pozdějším věku a z lásky namísto povinností (jako tomu bylo dříve), a díky tomu může rozvodovost klesat.

Allen a Goldberg (2020) také uvádí, že i přes změny ve společenských postojích se například rozvedené lesbické ženy musejí vypořádat s odsouzením společností, jelikož se neshodují s dosud společensky stanovenou normou manželství a mateřství.

1.4.1 Vývoj rozvodovosti

Možný (2006) uvádí, že v sedmnáctém století v Anglii, kdy byl rozvod výjimečnou záležitostí, byla průměrná délka trvání manželství (dokud nebylo ukončeno smrtí jednoho z manželů) v nižších vrstvách 17 až 18 let a pro osmnácté století pak 22 let. V 70. letech dvacátého století pak již každé třetí manželství končilo rozvodem a trvalo zhruba 31 let.

V Československu používal komunistický režim tlak na bytovou politiku. Lidé, kteří nebyli oddaní, neměli nárok na získání bytu. Dnešní sociální politika pak dle autora podporuje daňově i jinak neprovdané matky, a dává tak výhodu nesezdanému soužití. Z důvodu vysoké pravděpodobnosti a snadnosti rozvodu již přestává být manželství jistotou a ubývají také důvody k jeho uzavření.

Autor také tvrdí, že mladí lidé si v dnešní době hledají partnera s vědomím, že rozvodovost je opravdu vysoká. Česká republika následuje vzorce rozvodového chování typické pro celou Evropu. Pravděpodobnost, že manželství skončí rozvodem a počet rozvodů u nás, stoupá. Na obrovském růstu rozvodovosti se dle autora podílejí následující skutečnosti. Za prvé, pravděpodobnost, zda bude manželství ukončeno rozvodem, je ovlivněna dobou, která uplyne, než manželství skončí úmrtím jednoho z manželů. Autor uvádí, že lidé v tradiční společnosti se mohli méně rozvádět proto, že byla v té době vysoká úmrtnost. Zlepšení úmrtnostních poměrů pak tedy přináší i vyšší pravděpodobnost konce manželství rozvodem. Jako druhou skutečnost podílející se na růstu rozvodovosti Možný (2006) uvádí, že aby bylo manželství možno rozvést, je zapotřebí nejdříve ho uzavřít. Vysvětluje to tím, že ve společnosti narůstá vysoký podíl celoživotně svobodných, méně lidí žije v manželství a počet rozvodů je pak přirozeně menší.

V České republice je nejobvyklejší délkou trvání manželství ukončeného rozvodem zhruba tři až šest let a přibývá opakovaných manželství. Míra rozvodovosti je ale dle autora podmíněna mírou sňatečnosti. Pokud je míra sňatečnosti nižší, je pak nižší i míra rozvodovosti.

Také Wang a Schofer (2018) uvádějí, že mezinárodní instituce a normy ovlivňují míru rozvodovosti ve společnosti. Dle autorů díky legitimizaci individualismu, lidských práv a genderové rovnosti dochází k přetváření moderního chápání manželství a rodinných vztahů.

1.4.2 Sociální práce s rodinou během rozvodu

Matoušek a Uhlíková (2014) konstatují, že v České republice může podat návrh na rozvod jeden či oba z manželů, jako návrh na rozvod nesporný, či souhlasný. Tento souhlasný rozvod spočívá v tom, že oba manželé předloží soudu dohody o majetku, bydlení a o úpravě poměrů nezletilých dětí či výživném. Sociální pracovník pak vystupuje při rozvodu vždy, když se rozhoduje o budoucí výchově dítěte. Dle autorů jde totiž o právní úkon, kdy by mohlo dojít ke střetu zájmů rodičů. Soud proto stanovuje dítěti takzvaného kolizního pracovníka – orgán sociálně-právní ochrany dítěte.

Jako nejvhodnější strategii pomoci rodině během rozvodu uvádějí Matoušek a Uhlíková (2014) krizovou intervenci. Autoři tvrdí, že v době rozvodu a krátce po něm bývají oba manželé plni velmi intenzivních emocí a mělo by tedy během této pomoci být klientovi umožněno ventilovat jeho emoce. Klient by neměl být podporován v jeho představě o tom, že za zánik manželství může jen jeho protějšek. Vždy by měla být dle autorů podporována domluva obou manželů, týkající se jejich společných zájmů. Klade se důraz na společný zájem – zájmy dětí. Děti mají polovinu všech svých hlavních zkušeností od matky a druhou polovinu od otce. Pokud tedy například matka pomlouvá otce a naopak, podkopávají tak rodiče, mnohdy nevědomky, dítěti pocit vlastní hodnoty.

Velmi častým sporem manželů během porozvodových sporů jsou spory o děti. Dle Matouška a Uhlíkové (2014) děti těmito spory bývají velice stresovány a mají minimální podporu jejich nejbližšího okolí. Typickými problémy mezi manželi jsou dle autorů například nepředávání dětí v dohodnutém termínu; nepřipravení dítěte na předání (tou autoři myslí jak sbalení zavazadel, tak také psychickou přípravu); neplacení výživného; obviňování druhého rodiče ze špatného zacházení s dítětem.

V této situaci dle autorů může pomoci Orgán sociálně-právní ochrany dítěte (dále jen OSPOD). Pracovníci OSPOD mají hájit zájmy nezletilých dětí a ve sporných případech poté rozhoduje soud. Rodiče pak dle autorů mohou brát pracovníka OSPOD jako spojence či rozhodčího. Matoušek a Uhlíková (2014) dále uvádějí, že existuje takzvané „nezávislé terapeutické pracoviště“, které nabízí pomoc ve zprostředkování vzájemné domluvy mezi partnery. Toto pracoviště si udržuje pozici nestranného zprostředkovatele a zároveň plní funkci sociální kontroly. Klienti se k terapeutickému pracovišti mohou dostat na doporučení služby pracovníci OSPOD. Ta službu většinou doporučuje v případech, kdy jeden z rodičů nemá dostatek prostoru pro styk se svými dětmi, když jim v tom druhý z rodičů například brání. Dle autorů může terapeutické pracoviště zajišťovat asistovaný styk mezi dítětem a rodičem. V této situaci je nutná příprava dítěte i dospělého (Matoušek, Uhlíková, 2014).

1.5 Druhy partnerského soužití

V následující kapitole představím pouze některé z různých forem partnerského soužití.

1.5.1 Nesezdané soužití

Chaloupková et al. (2010) uvádí, že nesezdané soužití je často považováno jako moderní varianta manželství. Vágnerová (2008) pak definuje nesezdané soužití jako společné bydlení a společné hospodaření bez uzavření manželství. Díky vzrůstající společenské toleranci k různým alternativám partnerského soužití se častěji setkáváme s družným soužitím svobodných mladých lidí. Tato volná soužití jsou dle autorky projevem potřeby trvalejšího naplněného partnerství a neochoty odkládat tuto potřebu na pozdější dobu. Zároveň mají ale mladí lidé dle Vágnerové (2008) potřebu uchovat si svou nezávislost a definitivní rozhodnutí odložit na později. Pro mladé lidi je tato alternativa přitažlivá a považují ji za vhodnou dočasnou předmanželskou zkušenost. Dle autorky ale jen velmi málo mladých lidí počítá s nesezdaným soužitím jako s trvalým svazkem. Trvalé nesezdané soužití pak preferují více muži než ženy (Vágnerová, 2008). Autorka dále konstatuje, že v nesezdaném soužití nelze dosáhnout tak hluboké intimity, jako v manželství, jelikož neobsahuje tolik sdílených oblastí a pohybuje se spíše na symbolické úrovni. Rozpad nesezdaného soužití je dle autorky jednodušší než manželství. Není totiž nutné potvrdit rozpad vztahu institucionálně. Preference tohoto soužití značí také určitý postoj k partnerství. Lidé, kteří preferují nesezdané soužití většinou nepřikládají jejich partnerskému vztahu tak vysokou hodnotu (Vágnerová, 2008). Volné

soužití může být také upřednostňováno z důvodu oddalování uzavření manželství. Nesezdané soužití pak působí jako méně svazující a partneři se pak můžou soustředit například na kariéru nebo pro ně jiné důležité hodnoty. Tuto formu ale dle autorky také volí ti, kteří si nejsou jistí, zda si vybrali správného partnera a považují toto soužití jen jako přechodné. Vágnerová (2008) také uvádí, že lidem žijícím v nesezdaném soužití se rodí méně dětí než partnerům v manželství. Mladí dospělí totiž nepovažují dle autorky uzavírat manželství za nutné, dokud se nerozhodnou založit rodinu. Dlouhodobé setrvání v nesezdaném soužití může mít dle autorky ale i jiné důvody, jakými jsou například ekonomické důvody. Většinou bývají v tomto dlouhodobém setrvání spíše méně vzdělaní lidé s nižším socioekonomickým postavením. Ti nechtějí uzavřít manželství, jelikož by pak neměli nárok na některé sociální dávky.

1.5.2 Registrované partnerství

Registrované partnerství je v České republice upraveno zákonem č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. Tento zákon definuje registrované partnerství jako „*trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem (dále jen „partnerství“)*“. Za partnera pak tento zákon považuje osobu, která uzavřela partnerství.

Český statistický úřad (2014) uvádí, že při posledním sčítání lidu v roce 2011 se objevil poprvé v historii také dotaz na registrovaná partnerství. Nejčastěji se pak toto partnerství vyskytovalo mezi muži ve věku 30-39 let a zároveň se vyskytovalo častěji u osob žijících ve městech. Jelikož je ale společné soužití osob stejného pohlaví v naší společnosti citlivým tématem, nebyly pravděpodobně zachyceny všechny tyto svazky. Na výskyt registrovaného partnerství mělo vliv také vzdělání partnerů. Ukázalo se, že s rostoucím vzděláním se zvyšoval počet registrovaných partnerů. Mezi muži a ženami, kteří uvedli, že jejich partnerství stále trvá, představovali vysokoškoláci 22,8 % (Český statistický úřad, 2014).

1.5.2.1 Vznik registrovaného partnerství

Partnerství vzniká dle zákona číslo 115/2006 Sb. projevem vůle dvou osob stejného pohlaví svobodným a úplným prohlášením těchto dvou osob o tom, že spolu vstupují do partnerství. Toto prohlášení činí partneři před matričním úřadem, či matrikářem. Před učiněním prohlášení uvádí osoby výslovně, že jim nejsou známy okolnosti vylučující vstup do partnerství. Tento zákon dále říká, že do partnerství může vstoupit každý, komu

to zákon nezakazuje. Podmínka ke vzniku partnerství je, aby alespoň jedna z osob, která vstupuje do partnerství, byla státním občanem České republiky. Do partnerství pak nemohou vstoupit sourozenci, osoby, které jsou příbuzné v přímé linii a osoba, která nedovršila věku 18 let, má omezenou svéprávnost nebo osoba, která již dříve uzavřela manželství nebo vstoupila do partnerství a tento svazek nadále trvá.

1.5.2.2 Práva a povinnosti registrovaných partnerů

Dle zákona o registrovaném partnerství mají oba partneři stejná práva a o záležitostech týkajících se partnerského soužití, rozhodují oba společně. Pokud se neshodnou v podstatných věcech, může na základě návrhu jednoho z nich rozhodnout soud. Pokud nestanoví právní předpis jinak, partneři jsou oprávněni zastupovat se navzájem v běžných záležitostech jako například přijímat za sebe běžná plnění. Při obstarávání běžných záležitostí zavazuje partnerství oba partnery nerozdílně a společně. Další povinností mezi partnery je vzájemná vyživovací povinnost. Pokud jeden z partnerů tuto povinnost neplní, může soud na návrh jednoho z nich určit její rozsah s přihlédnutím k péči o jejich společnou domácnost. Tato vyživovací povinnost předchází, dle tohoto zákona, vyživovací povinnosti dětí. V případě, že dojde ke zrušení registrovaného soužití, může jeden z bývalých partnerů, který není schopen se sám uživit, žádat bývalého partnera o přispívání na přiměřenou výživu podle svých schopností, možností a majetkových poměrů.

1.5.2.3 Zánik registrovaného partnerství

Zánik registrovaného partnerství opět upravuje zákon č. 115/2006 Sb. Dle tohoto zákona partnerství zaniká:

- a) smrtí jednoho z partnerů nebo prohlášením partnera za mrtvého,
- b) zrušením na základě rozhodnutí soudu (na návrh jednoho z partnerů, pokud žalobce prokáže, že partnerský vztah již opravdu netrvá).

1.5.3 Oddělené soužití

Dle Očadlíkové (2009) měla vliv na podobu současných vztahů emancipace žen. Ženy se mohou vzdělávat, stát se tak ekonomicky soběstačnými a dovolit si samostatné bydlení. Tato změna byla pravděpodobně klíčová pro vytvoření alternativní formy vztahu - LAT. S pojmem „living apart together“ přišel v roce 1978 holandský novinář Michiel Berkel (Očadlíková, 2009). Vymezit tento pojem není jednoduché a prozatím neexistuje dle

autorky definice, na které by se sociální vědci shodli. Zkratka „LAT“ neboli „living apart together“ se pak dá chápat jako „oddělené soužití“, kdy oba partneři žijí ve vlastních domácnostech, ale označují se jako pár, který je tak také vnímán jejich okolím. Oddělené soužití ale dle Očadlíkové (2009) není novodobou podobou vztahu. Existovalo již dříve, jen nebylo rozpoznáváno. Důvody pro toto soužití byly například v rodinách, kde oba partneři pracovali na své kariéře (což ovšem dříve nebylo tak běžné, jako dnes).

Dle autorky je jednou z nejdůležitějších podmínkou pro tuto formu to, že se jedná o dlouhodobý, trvalý a monogamní vztah. Významným faktorem pro volbu odděleného soužití může být snaha o uchování vlastní nezávislosti a preferování rozhodování pouze sami za sebe. Některé ženy pak dle Očadlíkové (2009) tvrdí, že si nepřejí, aby partner doma dělal nepořádek, který ony pak musejí uklízet, a proto volí tuto podobu soužití. Pro muže pak LAT může představovat odkládání založení rodiny, jelikož by ji dle jejich slov prozatím neuživil. Oddělené soužití ale není záležitostí pouze mladých lidí. Praktikují ho jak mladí lidé, tak také starší partneři. Tato podoba vztahu může dle autorky sloužit jako záchrana manželů, kteří uvažují o rozvodu. Odstěhování ze společné domácnosti jim může pomoci vyřešit jejich potíže a oni se pak nakonec nerozvedou.

1.5.3.1 Oddělené soužití u mladých lidí

LAT u mladých lidí bývá dle Očadlíkové (2009) charakteristické tím, že nemají zkušenosti se sdílením společné domácnosti s partnerem a vyjadřují tak svou potřebu autonomie a prostoru pro sebe. Dle autorky se tito mladí lidé věnují buďto studiu nebo budování profesní kariéry, která se pro ně stává téměř hlavní prioritou jejich života. To se pak, dle autorčiných slov, neslučuje s rodinným životem. Pro mladé lidi ale může být toto soužití záminkou, jak se vyhnout společnému bydlení, které se jim jeví jako určitá nejistota či úzkost (Očadlíková, 2009). Jednotlivci si například nejsou jistí, zda je přítel neopustí, a tak nechtějí do vztahu tolik investovat. Dle autorky je pro většinu mladých lidí život s partnerem důležitý, ale odkládají ho až na pozdější dobu. Mladí lidé se touto formou soužití mohou navzájem poznat, aniž by se jejich vztah stal vážným. Pro dané jednotlivce pak můžeme LAT chápat jako potvrzení jejich nejistoty, neochoty příliš se vázat a odkládání založení rodiny.

1.5.3.2 Oddělené soužití u starších osob

S odděleným soužitím ve stáří se pak můžeme setkat například u jedinců, kteří prožili ztrátu partnera rozvodem či úmrtím. Ke zformování LAT vztahu s novým partnerem pak

mohou vést jejich následné obavy z osamělosti a zároveň si chtějí uchovat samostatnost nebo si naopak natolik zvykli žít sami, že pro ně pak může být obtížné přizpůsobit se životnímu stylu nového partnera. Dalším významným motivem pro zformování tohoto vztahu může být snaha o zachování vlastní domácnosti, kde se staří lidé mohou setkávat se svými dětmi a vnoučaty (Očadlíková, 2009). Dle autorky oddělené soužití preferují především ženy. Cení si vlastní svobody a nechtějí se starat o domácnost jejich partnera. Autorka dále konstatuje, že většinou i nadále platí dělba domácích prací. Partneri se scházejí převážně u ženy, která většinou připravuje jídlo a partner jí naopak pomáhá s drobnými opravami v domácnosti. To pak působí jako potěšení z toho, že si partneri mohou navzájem pomáhat a dělat tak jeden druhému radost. Dalším důvodem, proč někteří lidé žijí odděleně je vyplácení státního příspěvku na bydlení. Ten je v některých zemích vyplácen jednočlenným domácnostem seniorů (Očadlíková, 2009).

2 CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

2.1 Cíle práce

Stanovila jsem si dva cíle mé bakalářské práce, kterými jsou:

- 1) Zjistit význam manželství pro studenty Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity.
- 2) Zjistit postoj studentů Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity k manželství z genderového pohledu.

2.2 Výzkumné otázky

Na základě výše stanovených cílů byly stanoveny následující výzkumné otázky:

VO1: Jakou roli hraje manželství v životě studentů a studentek Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity?

VO2: Má manželství větší význam pro studenty nebo pro studentky Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity?

2.3 Hypotézy

V návaznosti na vymezené cíle a výzkumné otázky byly stanoveny tyto hypotézy:

H1: Pro studentky Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity má manželství větší význam než pro studenty Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity.

H2: Studenti Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity dávají přednost nesezdanému soužití před uzavřením manželství.

2.4 Operacionalizace pojmů

Při práci s hypotézami bylo u první hypotézy vycházeno z otázek „Zvolte Vaše pohlaví.“ a „Jakou váhu má pro Vás manželství?“ Respondenti mohli zvolit pohlaví muž nebo žena. Otázka týkající se Váhy byla zjišťována pomocí škály, kdy respondenti měli možnost zvolit: „nemá pro mě absolutně žádný význam“, „má to pro mě jen velmi malý význam“, „je to pro mě důležité, ale ne tak, jako jiné věci“, „je to pro mě důležité, ale ne nejdůležitější“ nebo „je to pro mě v životě nejdůležitější“. Tyto odpovědi byly poté zakódovány tak, že 1 = nemá pro mě absolutně žádný význam, 2 = má to pro mě jen velmi

malý význam, 3 = je to pro mě důležité, ale ne tak, jako jiné věci, 4 = je to pro mě důležité, ale ne nejdůležitější, 5 = je to pro mě v životě nejdůležitější.

Při výpočtu hypotézy č. 2 bylo vycházeno z otázky „Jakou formu rodinného vztahu preferujete?“, kdy měli respondenti na výběr z možností „nesezdané soužití“ nebo „manželství“. Následně byly tyto pojmy zakódovány tak, že manželství představovalo 1 a nesezdané soužití pak 0.

3 METODIKA

3.1 Výzkumná strategie

Výzkumnou strategií rozumíme dle Reichela (2009) metodologický přístup pro řešení výzkumné otázky. Autor uvádí, že ve společenských vědách se objevují dvě strategie, a to strategie kvantitativní a kvalitativní. Pro výzkum k mé bakalářské práci jsem si zvolila kvantitativní strategii. Hendl (2012) uvádí, že pro kvantitativní výzkum je typické předpokládat, že lidské chování můžeme do určité míry měřit a předpovídat. V tomto výzkumu dle autora využíváme náhodné výběry, experimenty a strukturovaný sběr dat za pomoci testů dotazníků či pozorování. V dalším kroku pak získaná data analyzujeme statistickými metodami s cílem popisovat je či ověřovat pravdivost našich představ o vztahu sledovaných proměnných (Hendl, 2012). Autor následovně uvádí model kvantitativního výzkumu – 1. teorie, 2. tvorba hypotézy, 3. operacionalizovaná definice, 4. měření, 5. testování hypotézy, 6. verifikace.

3.2 Metody a techniky sběru dat

Pro zpracování mé bakalářské práce jsem zvolila metodu dotazování s technikou tvorby vlastního dotazníku. Dotazník Hendl a Remr (2017) charakterizují jako univerzální nástroj pro získání dat. Díky tomuto nástroji můžeme získat informace o myšlenkách, postojích či hodnotách dotazovaných osob. Zvolila jsem proto strukturovaný dotazník tvořený převážně uzavřenými otázkami. Vyskytují se v něm ale také otázky polouzavřené, jedna otevřená otázka, Likertova škála a sémantický diferenciál. Likertovu škálu Hendl s Remrem (2017) charakterizují tím, že je pro ni typické přiřazování hodnot osobám, které odpovídají jejich postoji. Sémantický diferenciál pak autoři popisují, jako postup škálování, díky kterému provádíme hodnocení a zjišťujeme stereotypy. V dotazníku, který je přílohou bakalářské práce, se objevila také filtrační otázka, která rozdělila respondenty na dvě skupiny – ti, kdo již měli/mají něco společného s manželstvím a dále na svobodné a zadané.

Následné zpracování získaných dat bylo provedeno v programu Microsoft Excel a ve statistickém programu IBM SPSS.

3.3 Charakteristika výzkumného souboru

Dotazník byl rozeslán mezi studenty Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity ve všech bakalářských i magisterských studijních oborech v prezenční a kombinované formě

studia prostřednictvím studijního oddělení této fakulty online formou. Samotný proces sběru dat probíhal v období od března do června 2020. Z celkového počtu, sděleného studijním oddělením, 1550 studentů ke dni 30. 3. 2020, jich odpovědělo 420, což značí 27% návratnost dotazníku.

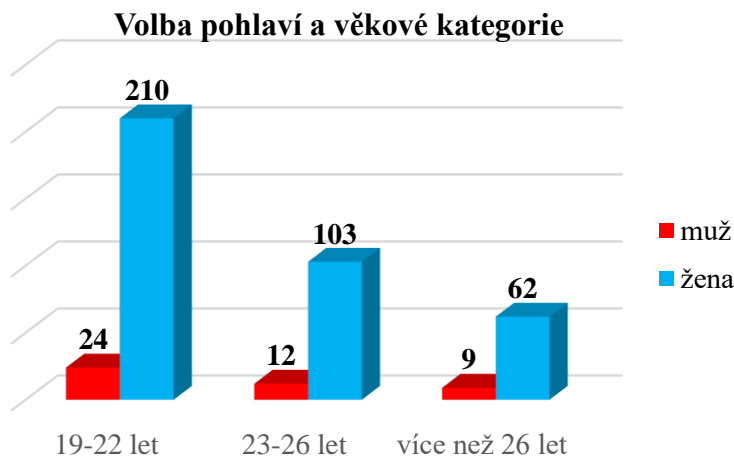
3.4 *Etika výzkumu*

Jednou z nutností k dodržení etických aspektů výzkumu je anonymita a důvěrnost. To znamená, že výzkumníci i jiní čtenáři neznají identitu respondentů (Hendl a Remr, 2017). Dotazování proto byli hned v úvodu dotazníku informováni o jeho úplné anonymitě i o účelu tohoto výzkumu. Zároveň byli poučeni, že vyplněním dotazníku souhlasí se zpracováním jejich odpovědí.

4 VÝSLEDKY

4.1 Popisná statistika

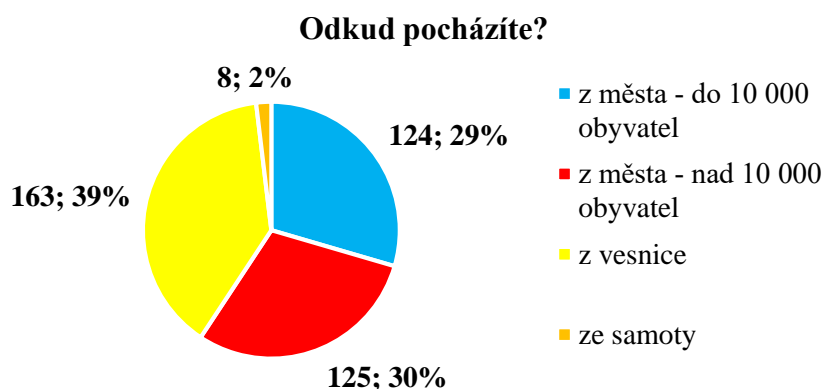
Graf číslo 1: Zvolte Vaše pohlaví.; Vyberte, do jaké věkové kategorie patříte.

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf číslo 1 znázorňuje odpovědi na otázky „Zvolte Vaše pohlaví“ a „Vyberte, do jaké věkové kategorie patříte.“. Z tohoto grafu je zřejmé větší zastoupení žen oproti mužům. To však mohlo být zapříčiněno tím, že Zdravotně sociální fakulta nemá rovnoměrné zastoupení studentů jako studentek a převažují zde spíše ženy. Z celkového počtu 420 respondentů tedy vyplnilo dotazník celkem 375 (89 %) žen a 45 (11 %) mužů. Graf také poukazuje na největší podíl studentů (56 %) ve věku 19-22 let. Druhou nejčastější věkovou kategorií (27 %) tvořili studenti ve věku 23-26 let a nejméně (17 %) odpovědělo respondentů, kterým bylo více než 26 let.

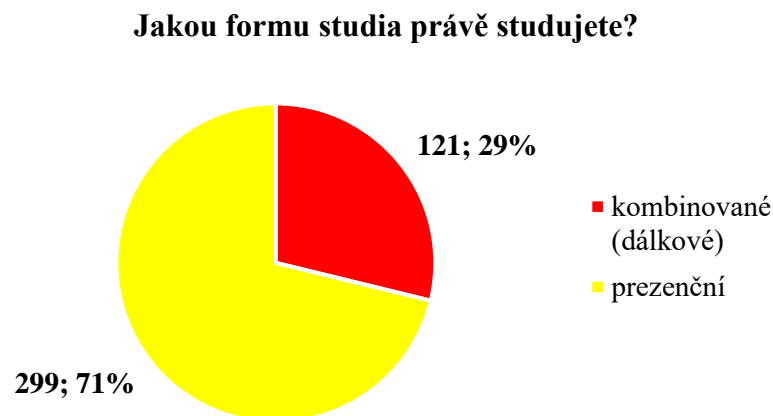
Graf číslo 2: Odkud pocházíte?

Zdroj: Vlastní výzkum

U této otázky respondenti odpovídali na místo jejich původu. Více než polovina dotazovaných pochází z města, přičemž 30 % z nich je pocházejících z města nad 10 000 obyvatel a 29 % pak z města do 10 000 obyvatel. Veliká část studentů (39 %) ze všech dotázaných sdělila, že pocházejí z vesnice. Pouhé 2 % respondentů pak pocházejí ze samoty. Místo původu by mohlo být určitým determinanem pro vnímání manželství. Proto byla tato otázka do dotazníku zakomponována a níže v textu bude dále porovnána s dalšími možnými vlivy na pohled na manželství.

Graf číslo 3: Jakou formu studia právě studujete?

Zdroj: Vlastní výzkum

Jak můžeme vidět v grafu č. 3, největší počet dotazovaných tvořili studenti prezenčního studia v počtu 299 studentů (71 %). Zbýlých 29 % v počtu 121 studentů Zdravotně sociální fakulty poté tvořili respondenti studující kombinovanou formu studia.

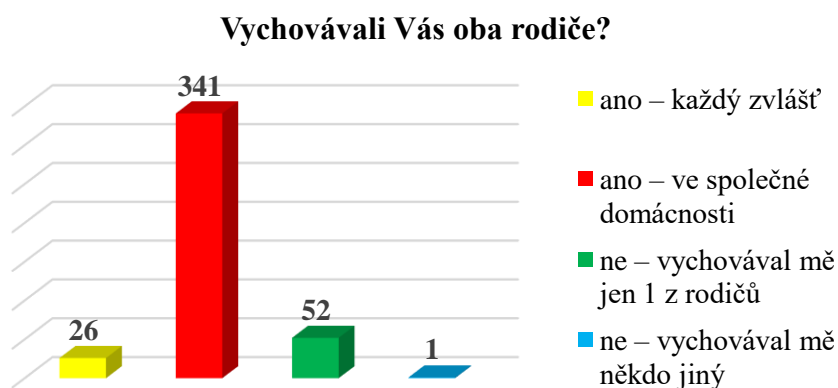
Graf číslo 4: Jaký obor studujete?

Zdroj: Vlastní výzkum

U oborového zastoupení můžeme vidět, že největší zastoupení mají studenti oborů Všeobecná sestra 64 (15 %), Sociální práce ve veřejné správě 50 (12 %), Fyzioterapie 41 (10 %) a Rehabilitační-psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory 31 (7 %). Stejně zastoupení v počtu 24 (6 %) studentů měly obory Civilní nouzová připravenost společně s obory Speciální pedagogika – Vychovatelství a Ochrana obyvatelstva se zaměřením na CBRNE. Celkem 23 (5 %) respondentů studuje obor Zdravotní laborant. V totožném počtu 22 (5 %) dotazovaných studuje obory Ošetřovatelství ve vybraných klinických oborech, Porodní asistentka a Zdravotnický záchranář. 19 (5 %) dotázaných studuje obor Radiologický asistent, 18 (4 %) obor Nutriční terapeut, 11 (3 %) obor Management sociální práce v organizacích a z oboru Sociální práce odpovědělo 14 (3 %) studentů. Pouze 6 (1 %) respondentů studuje obor Pediatrické ošetřovatelství.

Graf číslo 5: Vychovávali Vás oba rodiče?

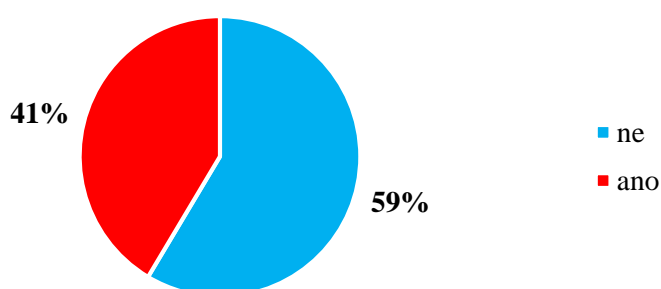

Zdroj: Vlastní výzkum

U otázky, zda byli respondenti vychováni oběma rodiči si můžeme povšimnout největšího zastoupení těch, kteří opravdu byli vychováni matkou i otcem ve společné domácnosti. Toto zastoupení tvoří celkem 341 (81 %) studentů. Druhou nejčastější odpovědí v zastoupení 52 (12 %) studentů bylo, že byl respondent vychováván pouze jedním z rodičů. Celkem 26 (6 %) dotazovaných pak bylo vychováno sice oběma rodiči, ale každým zvlášť. Pouze jeden respondent ze všech dotazovaných studentů odpověděl, že ho nevychoval ani jeden z rodičů, ale někdo jiný.

Graf číslo 6: Došlo k rozvodu v širším okruhu Vaší rodiny během Vašeho dětství?

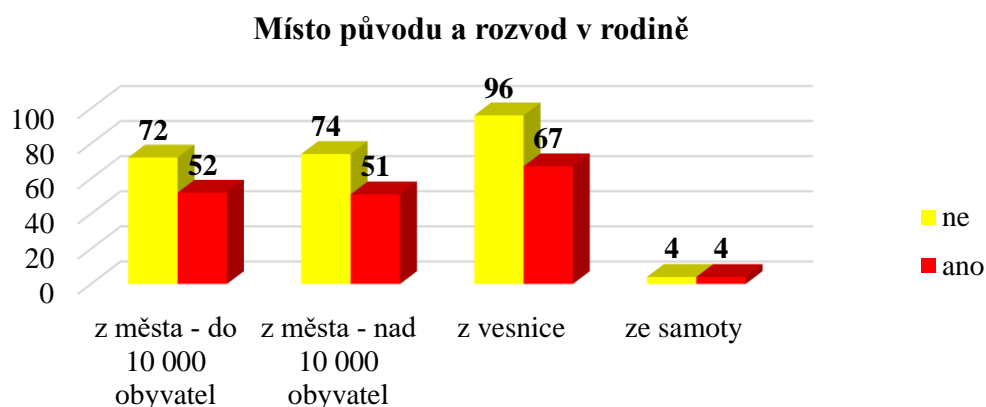
**Došlo k rozvodu v širším okruhu Vaší rodiny
během Vašeho dětství?**

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, zda došlo k rozvodu v širším okruhu respondentovy rodiny během jeho dětství, jsem se dozvěděla, že téměř polovina (41 %) se s rozvodem v rodině opravdu setkala. Zajímavým poznatkem poté je, že více než polovina respondentů (59 %) se s rozvodem v širším rodinném kruhu neselekala vůbec.

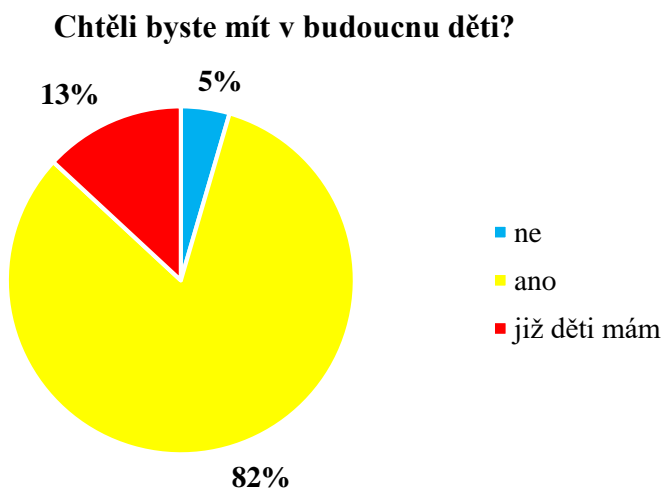
Graf číslo 7: Místo původu a rozvod v rodině

Zdroj: Vlastní výzkum

Pokud se zaměříme, zda může mít místo původu vliv na možnost setkání se s rozvodem v rodině (např. můžeme se domnívat, že lidé ve městě mají odlišné smýšlení než lidé na vesnici, a tudíž může být větší pravděpodobnost styku s rozvodem v rodině), graf č. 7 nám tuto domněnku vyvrací. Můžeme zde jasně vidět, že tento rozdíl mezi setkáním se s rozvodem v rodině u lidí, pocházejících z města a z vesnice, není téměř patrný.

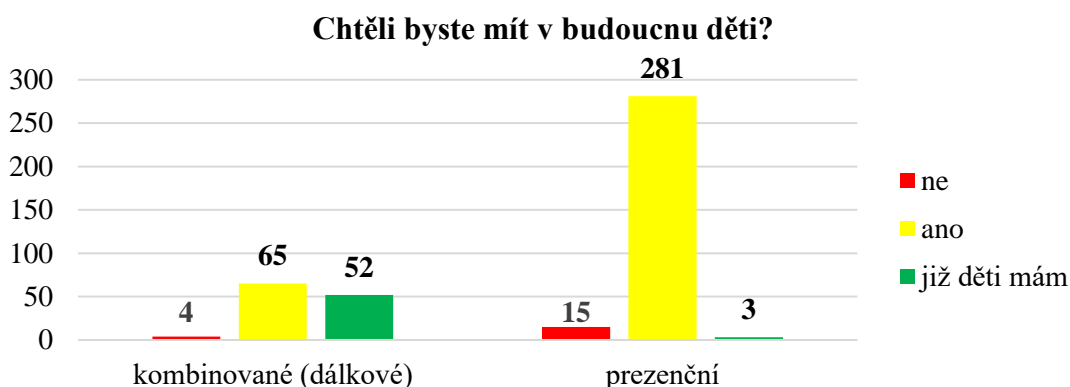
Graf číslo 8: Chtěli byste mít v budoucnu děti?

Zdroj: Vlastní výzkum

Osmý graf znázorňuje, zda dotazovaní chtějí mít v budoucnu děti. Téměř všichni (82 %) dotazovaní děti v budoucnu opravdu chtějí. 13 % dotazovaných studentů již děti má a pouhých 5 % dětí v budoucnu vůbec nechce.

Graf číslo 9: Chtěli byste mít v budoucnu děti? Jakou formu studia právě studujete?

Zdroj: Vlastní výzkum

Pokud spojíme otázku, zda by respondenti chtěli mít v budoucnu děti s otázkou formy studia, můžeme si povšimnout následujících výsledků. Téměř všichni studenti děti v budoucnu chtějí. Pokud je rozdělíme na studenty prezenčního a kombinovaného studia, můžeme si povšimnout, že více než polovina (281; 67 %) studentů prezenčního studia děti chce, 15 (4 %) těchto studentů děti nechce a celkem 3 (1 %) již děti mají. Nejvíce studentů dálkového studia (65; 15 %) děti také chce, 52 (12 %) jich již děti má a pouze 4 (1 %) z nich uvádí, že děti v budoucnu nechtějí.

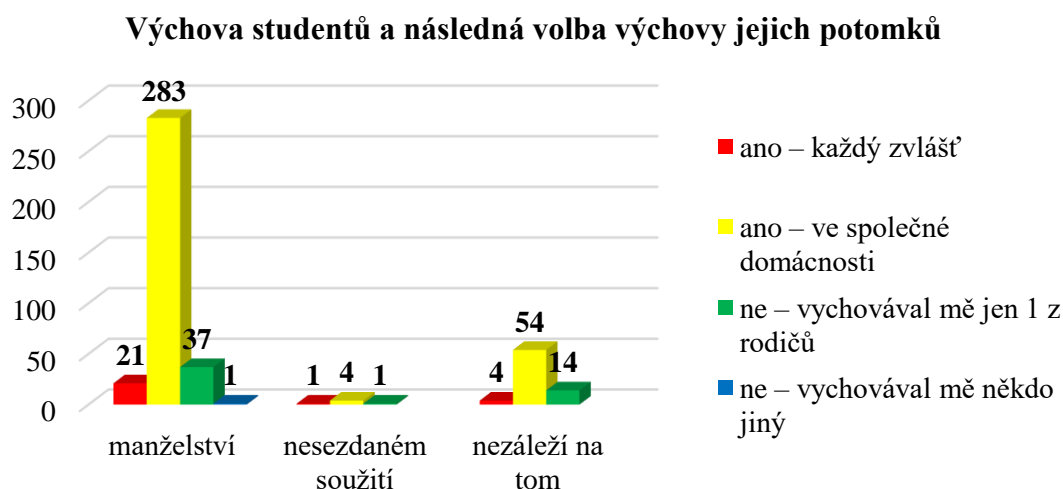
Graf číslo 10: Kdybyste si mohl/a vybrat, tak byste děti vychovával/a raději v....

Zdroj: Vlastní výzkum

10. graf zobrazuje odpovědi respondentů na otázku „Kdybyste si mohl/a vybrat, tak byste děti vychovával/a raději v...“ Téměř všichni studenti o počtu 342 (81 %) preferují pro výchovu svých dětí manželství. Dle 72 (17 %) studentů nezáleží na tom, v jakém partnerském vztahu budou jejich děti vychovávány a pouhých 6 (1 %) studentů by zvolilo pro výchovu svých dětí nesezdané soužití.

Graf číslo 11: Výchova studentů a následná volba výchovy jejich potomků

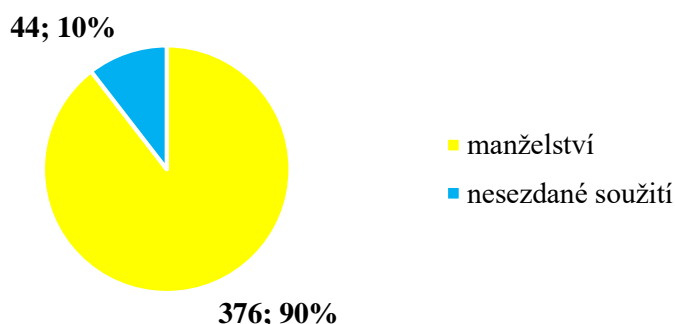

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 11 znázorňuje spojení otázek, zda byli respondenti vychováváni oběma rodiči a v jakém partnerském vztahu by vychovávali své potomky, pokud by si mohli vybrat. V pravé části grafu jsou vyznačeny možnosti odpovědí na otázku, ohledně výchovy oběma rodiči. V levé části grafu jsou poté možnosti, co by studenti raději zvolili pro výchovu jejich dětí, pokud by si mohli vybrat. Více než polovina studentů v počtu 283 (67 %), kteří byli vychováváni oběma rodiči ve společné domácnosti uvedli, že by děti raději vychovávali v manželství. Oproti tomu 54 (13 %) studentů vychovávaných oběma rodiči ve společné domácnosti uvedlo, že nezáleží na partnerském vztahu, ve kterém budou děti vychovávány. Ostatní odpovědi studentů již nebyly příliš odlišné. 21 (5 %) studentů vychovávaných oběma rodiči, ale každým zvlášť by zvolilo manželství. 4 (1 %) studenti vychovávaných také oběma rodiči, ale každým zvlášť uvedli, že na tom nezáleží. Pro manželství také hlasovalo 37 (9 %) studentů vychovávaných pouze jedním rodičem, 1 student vychovávaný někým jiným, než rodiči zvolil také manželství a celkem 14 (3 %) studentů vychovávaných jedním rodičem pak uvedlo, že na tom nezáleží. Nesezdané soužití poté zvolilo nejméně respondentů. 4 (1 %) z nich byli vychováváni rodiči ve společné domácnosti, 1 oběma rodiči, ale každým zvlášť a 1 byl vychovávaný pouze jedním rodičem.

Graf číslo 12: Jakou formu rodinného vztahu preferujete?

Jakou formu rodinného vztahu preferujete?

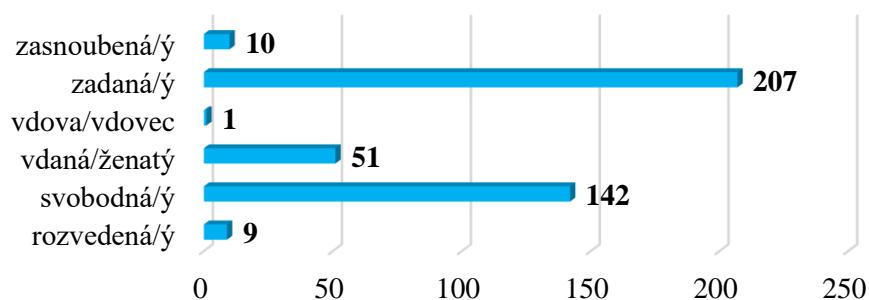

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 12 poukazuje na preferenci rodinného vztahu studentů Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity. 90 % (376) dotazovaných preferuje manželství. Zbývajících 10 % (44) studentů by poté raději zvolilo formu nesezdaného soužití.

Graf číslo 13: Jaký je Váš současný rodinný stav?

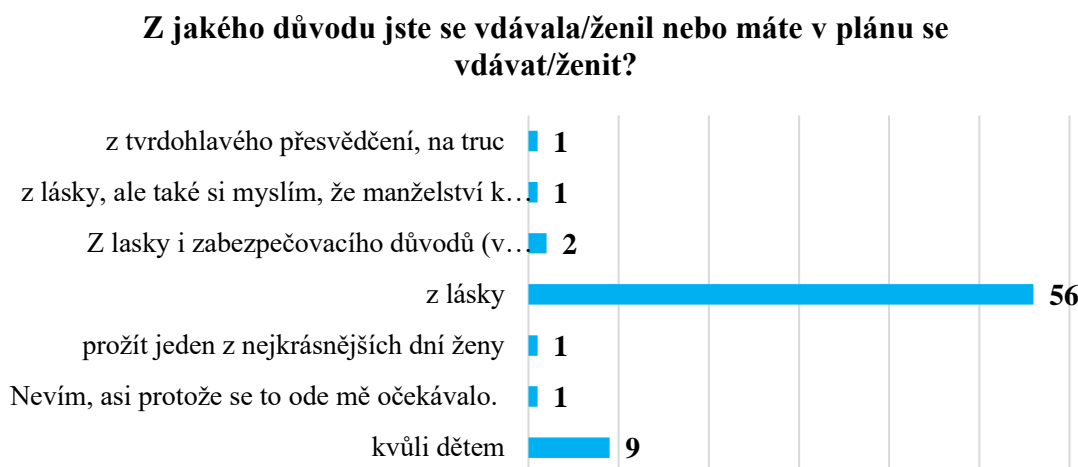
Jaký je Váš současný rodinný stav?

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku „Jaký je Váš současný rodinný stav?“ volili respondenti nejčastěji variantu „zadaný/á“ (207; 49 %) a „svobodný/á“ (142; 34 %). Třetím nejčastějším zastoupením byli studenti, kteří jsou vdaní/ženatí (51; 12 %). Na Zdravotně sociální fakultě bylo v průběhu doby mého výzkumu celkem 10 (2 %) zasnoubených studentů a 9 (2 %) jich bylo rozvedených. Pouze jeden respondent uvedl, že je vdovec/vdova. Tato otázka následně rozdělila studenty na dvě skupiny. Svobodní a zadaní odpovídali na následující otázku „Jakou formu partnerského vztahu byste si v současné době vybral/a?“ a zbýající respondenti odpovídali na pro ně následující otázku „Z jakého důvodu jste se vdávala/ženil nebo máte v plánu se vdávat/ženit?“ Tyto otázky budou dále rozebrány níže v textu.

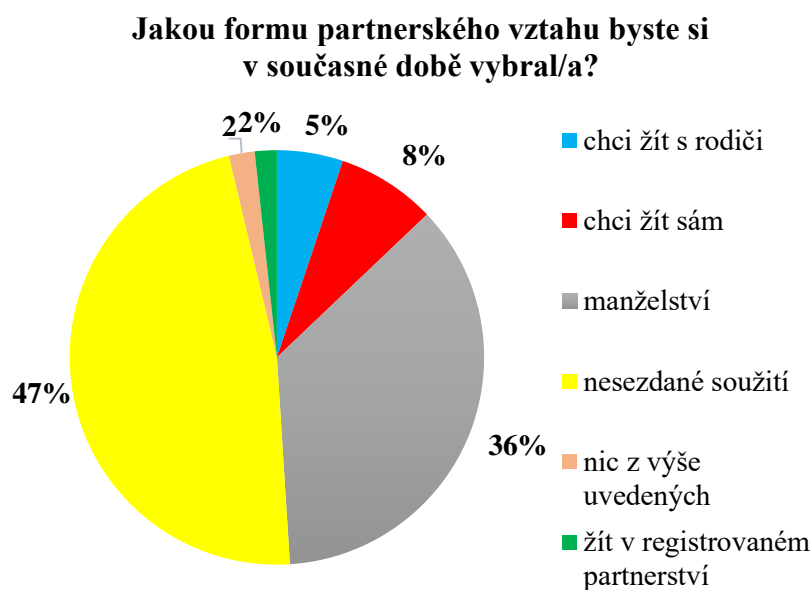
Graf číslo 14: Z jakého důvodu jste se vdávala/ženil nebo máte v plánu se vdávat/ženit?

Zdroj: Vlastní výzkum

14. graf znázorňuje odpovědi respondentů, kteří v otázce týkající se jejich současného rodinného vztahu zvolili buďto, že jsou zasnoubení, v registrovaném partnerství, vdání/ženatí, rozvedení či vdova/vdovec. U této otázky „Z jakého důvodu jste se vdávala/ženil nebo máte v plánu se vdávat/ženit, měli respondenti na výběr z možností „z lásky“, „kvůli dětem“, „z finančních důvodů“ a „jiné“. Nejčastěji dotazovaní volili možnost, že uzavřeli sňatek z lásky. Tuto variantu zvolilo celkem 56 respondentů. Další nejčastější odpovědí bylo „kvůli dětem“, což odpovědělo celkem 9 studentů. Variantu uzavírání manželství z finančních důvodů ne zvolil ani jeden dotazovaný. Namísto toho byly v zastoupení pokaždé jednoho studenta ve variantě „jiné“ následující odpovědi: „Z lásky i zabezpečovacího důvodů (v případě úmrtí druhého, zabezpečení dětí i druhého partnera).“, „Z tvrdohlavého přesvědčení, na truc.“, „Z lásky, ale také si myslím, že manželství k rodinnému životu patří.“, „Nevím, asi proto, že se to ode mě očekávalo.“ a „Prožít jeden z nejkrásnějších dní ženy.“

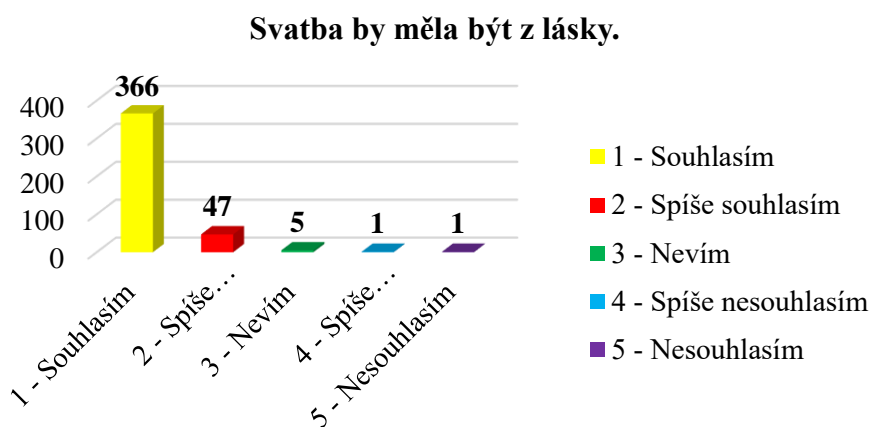
Graf číslo 15: Jakou formu partnerského vztahu byste si v současné době vybral/a?

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 15 znázorňuje odpovědi studentů na otázku „Jakou formu partnerského vztahu byste si v současné době vybral/a?“. Na tuto otázku odpovídali ti, co dříve v dotazníku odpověděli, že jsou svobodní nebo zadaní. Mezi tři nejčastější odpovědi patřila volba nesezdaného soužití v zastoupení 165 (47 %) studentů, manželství v počtu 126 (36 %) studentů a žít sám v zastoupení 27 (8 %) studentů. Dotazovaní volili nejméně varianty „chci žít s rodiči“ o počtu 18 (5 %) respondentů, „žít v registrovaném partnerství“, které volilo 6 (2 %) dotazovaných a celkem 7 (2 %) respondentů poté uvedlo, že by si nevolili nic z nabízených možností.

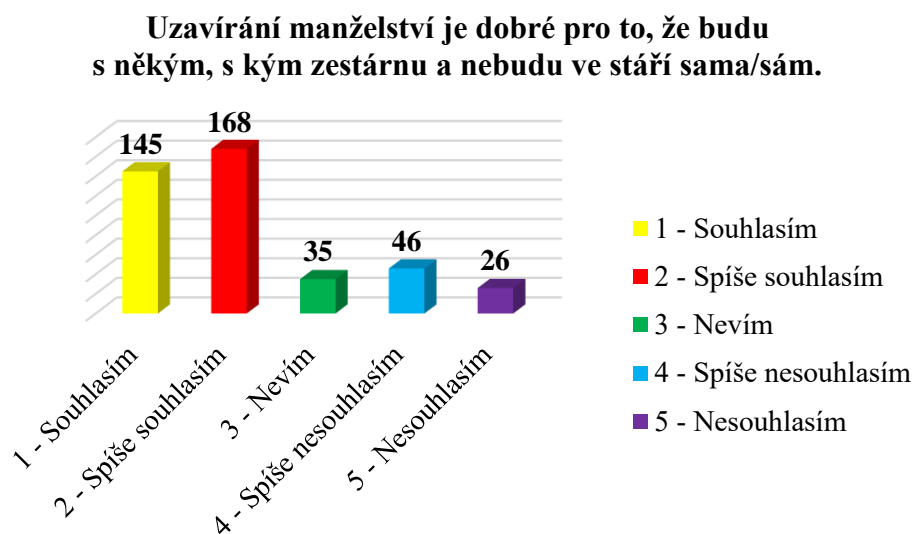
Graf číslo 16: Vyjádřete svou míru souhlasu s výroky týkajícími se manželství.

Zdroj: Vlastní výzkum

S výrokem „Svatba by měla být z lásky.“ téměř všichni respondenti 366 (87 %) plně souhlasili. 47 (11 %) studentů z celkového počtu s výrokem spíše souhlasilo. 5 (1 %) dotazovaných zvolilo rozhraní variantu „nevím“ a pouze 2 odpověděli „spíše nesouhlasím“ a „nesouhlasím“.

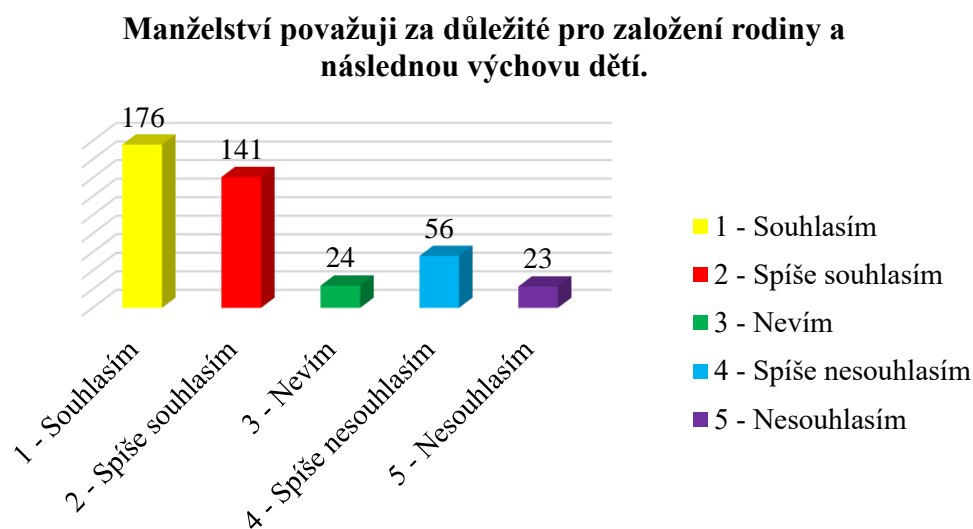
Graf číslo 17: Vyjádřete svou míru souhlasu s výroky týkajícími se manželství.

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 17 znázorňuje míru souhlasu respondentů s výrokem „Uzavírání manželství je dobré pro to, že budu s někým, s kým zestárnu a nebudu ve stáří sama/sám.“ Celkem 145 (35 %) dotazovaných s výrokem souhlasí, 168 (40 %) spíše souhlasí a 35 (8 %) uvedlo, že neví. S daným výrokem poté spíše nesouhlasí celkem 46 (11 %) respondentů a 26 (6 %) studentů nesouhlasí.

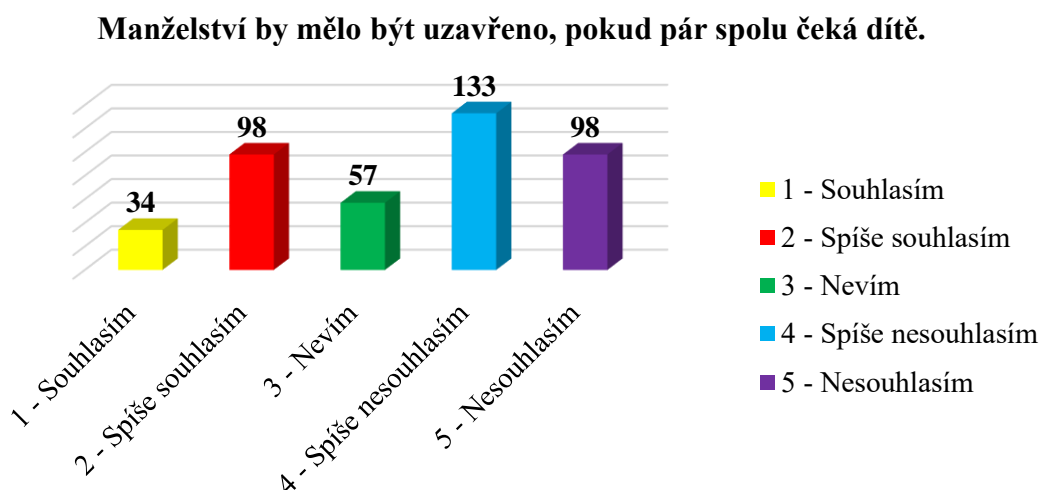
Graf číslo 18: Vyjádřete svou míru souhlasu s výroky týkajícími se manželství.

Zdroj: Vlastní výzkum

18. graf ukazuje odpovědi studentů Zdravotně sociální fakulty na míru souhlasu s výrokem „Manželství považují za důležité pro založení rodiny a následnou výchovu dětí.“ Z celkového počtu 420 dotazovaných jich celkem 176 (42 %) s výrokem souhlasí, 141 (34 %) spíše souhlasí a 24 (6 %) uvedlo variantu „nevím“. 56 (13 %) dotázaných pak s výrokem spíše nesouhlasí a 23 (5 %) uvedlo, že s výrokem nesouhlasí.

Graf číslo 19: Vyjádřete svou míru souhlasu s výroky týkajícími se manželství.

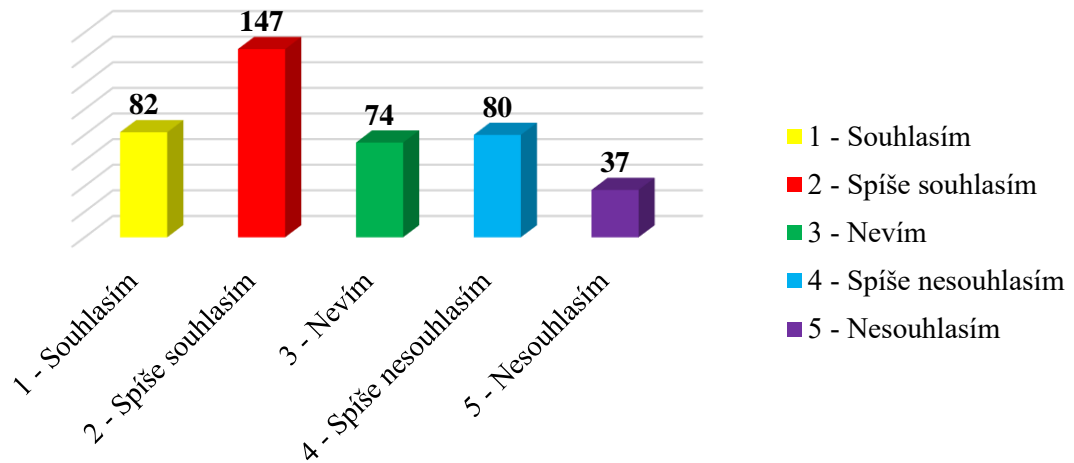
Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 19 nastiňuje výsledky odpovědí míry souhlasu respondentů s výrokem „Manželství by mělo být uzavřeno, pokud pár spolu čeká dítě.“ S tímto výrokem souhlasilo pouze 34 (8 %), 98 (23 %) jich uvedlo, že spíše souhlasí a 57 (14 %), zaškrtnli

variantu „nevím“. Nejvíce dotázaných 133 (32 %) poté uvedlo, že s tímto tvrzením spíše nesouhlasí a 98 (23 %) zvolilo variantu „nesouhlasím“.

Graf číslo 20: Vyjádřete svou míru souhlasu s výroky týkajícími se manželství.

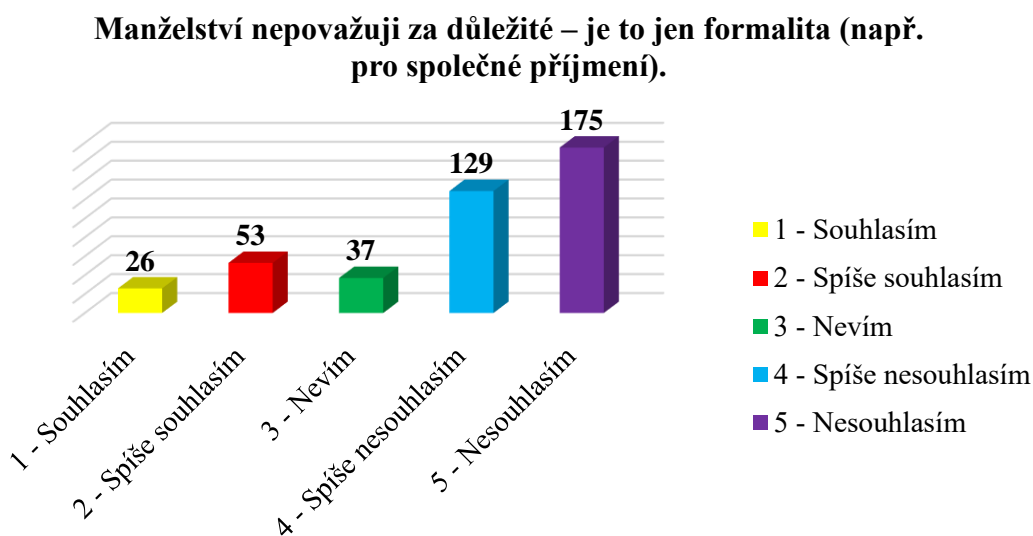
Manželství beru jako výhodu z pohledu finančního zabezpečení.

Zdroj: Vlastní výzkum

Tento 20. graf znázorňuje odpovědi respondentů na dotaz týkající se míry souhlasu s výrokem „Manželství beru jako výhodu z pohledu finančního zabezpečení.“ Můžeme si povšimnout, že 82 (20 %) dotázaných s výrokem souhlasí. Největší zastoupení pak má skupina dotazovaných o počtu 147 (35 %), která uvedla, že s výrokem spíše souhlasí a 74 (18 %) studentů uvedlo variantu „nevím“. Z celkového počtu pak 80 (19 %) s výrokem spíše nesouhlasí a 37 (9 %) nesouhlasí.

Graf číslo 21: Vyjádřete svou míru souhlasu s výroky týkajícími se manželství.

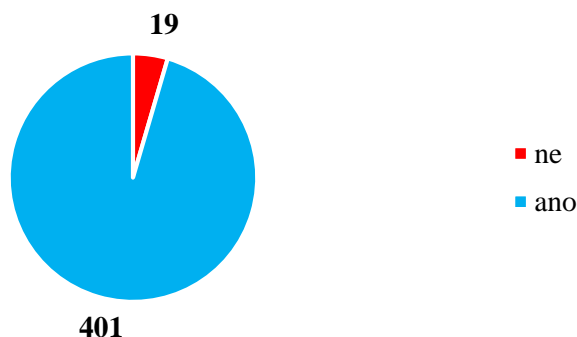

Zdroj: Vlastní výzkum

V grafu č. 21 můžeme vidět, že s výrokem „Manželství nepovažuji za důležité – je to jen formalita (např. pro společné příjmení).“ souhlasí 26 (6 %) dotazovaných. 53 (13 %) s ním spíše souhlasí a 37 (31 %) uvedlo, že neví. Nejvíce respondenti odpovídali „spíše nesouhlasím“ v zastoupení 129 (31 %) osob a 175 (42 %) studentů s výrokem nesouhlasí. Můžeme tak říci, že současní studenti Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity nepovažují manželství za pouhou formalitu, naopak, považují ho za důležité.

Graf číslo 22: Myslíte si, že lidé starší generace (Vaši prarodiče) považovali manželství za více důležité než současní studenti VŠ?

Myslíte si, že lidé starší generace (Vaši prarodiče) považovali manželství za více důležité než současní studenti VŠ?

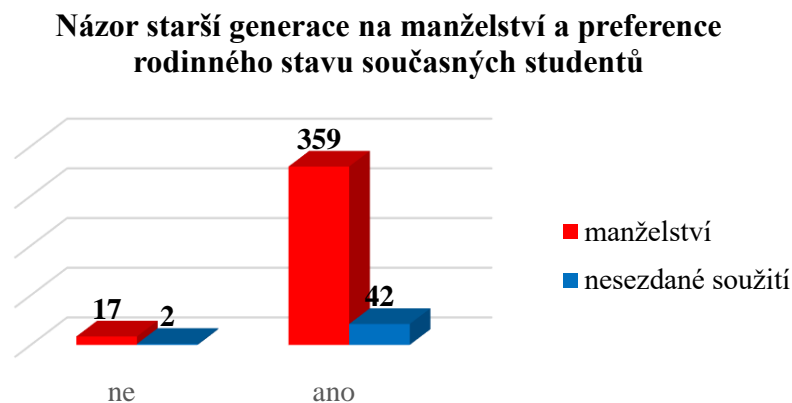

Zdroj: Vlastní výzkum

U této otázky mě zajímalo, zda se dotazovaní studenti domnívají, že v minulosti přikládali lidem manželství větší váhu, než je tomu dnes. 22. graf jasně poukazuje na to, že tomu tak

opravdu je. V současné době studenti Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity nepřikládají manželství takovou váhu jako jejich prarodiče. Tohoto názoru je celkem 401 studentů, což činí 95 % z celkového počtu dotazovaných. Pouze 19 respondentů (5 %) zastává opačný názor.

Graf číslo 23: Názor starší generace na manželství a preference rodinného stavu současných studentů.

Zdroj: Vlastní výzkum

Ve výše popsaných otázkách „Jakou formu rodinného vztahu preferujete?“ a „Myslíte si, že lidé starší generace (Vaši prarodiče) považovali manželství za více důležité než současní studenti VŠ?“ jsme se dozvěděli, že studenti si myslí, že jejich prarodiče považují manželství za více důležité než oni. Zajímavostí ale je, že výzkum ukázal, že i samotní studenti Zdravotně sociální fakulty preferují spíše manželství před nesezdaným soužitím. Dá se tedy říci, že současní studenti považují manželství také za důležité.

Graf číslo 24: Jakou váhu má pro Vás manželství?

Zdroj: Vlastní výzkum

Pro zjištění odpovědí na tuto otázku odpovídali studenti pomocí škály. Na té měli možnost vybrat z 5 bodového hodnocení, kdy 1 = nemá pro mě absolutně žádný význam, 2 = má pro mě jen velmi malý význam, 3 = je to pro mě důležité, ale ne tak jako jiné věci, 4 = je to pro mě důležité, ale ne nejdůležitější a 5 = je to pro mě v životě nejdůležitější. Z tohoto grafu si můžeme povšimnout, že pouze 22 (5 %) studentů považuje manželství v životě za nejdůležitější. Pro více než polovinu studentů v počtu 242 (58 %) je manželství důležité, ale ne nejdůležitější a pro 116 (28 %) dotazovaných je manželství důležité, ale ne tak, jako jiné věci. 35 (8 %) respondentů poté přikládá manželství jen velmi malý význam a pro 5 (1 %) z celkového počtu manželství nemá absolutně žádný význam.

Graf číslo 25: Jaké jsou pro Vás 3 nejdůležitější životní hodnoty?

Jaké jsou pro Vás 3 nejdůležitější životní hodnoty?

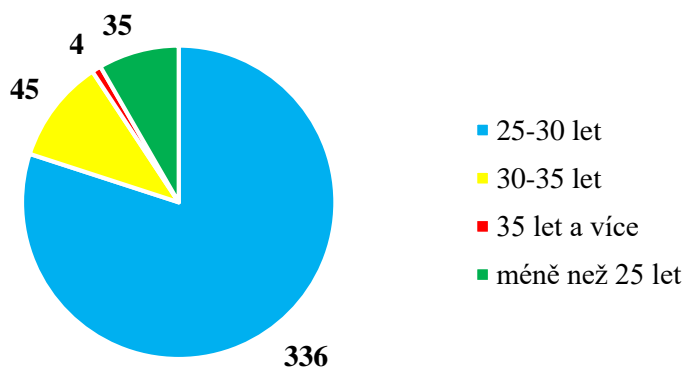

Zdroj: Vlastní výzkum

25. graf znázorňuje, jaké jsou životní hodnoty studentů. Mezi tři nejdůležitější životní hodnoty volili nejčastěji studenti zdraví, to zvolilo celkem 392 (93 %) studentů, mít kvalitní partnerský vztah volilo 338 studentů (80 %) a třetí nejvíce volenou životní hodnotou bylo mít děti, volené 266 (63 %) studenty. Jako další důležitou hodnotou se jeví mít své záliby a koníčky, které zvolilo mezi své 3 životní hodnoty celkem 76 (18 %) studentů. Trávit svůj volný čas s přáteli řadí mezi nejdůležitější hodnoty 54 (13 %) respondentů. Mezi nejméně často volenými 3 nejdůležitější prioritami se objevovalo cestování, kariérní růst, vdát se/oženit se, dosáhnout co nejvyššího vzdělání a na poslední příčce bylo docílit dobrého společenského postavení.

Graf číslo 26: V jakém věku je podle Vás ideální vdávat se/ženit se?

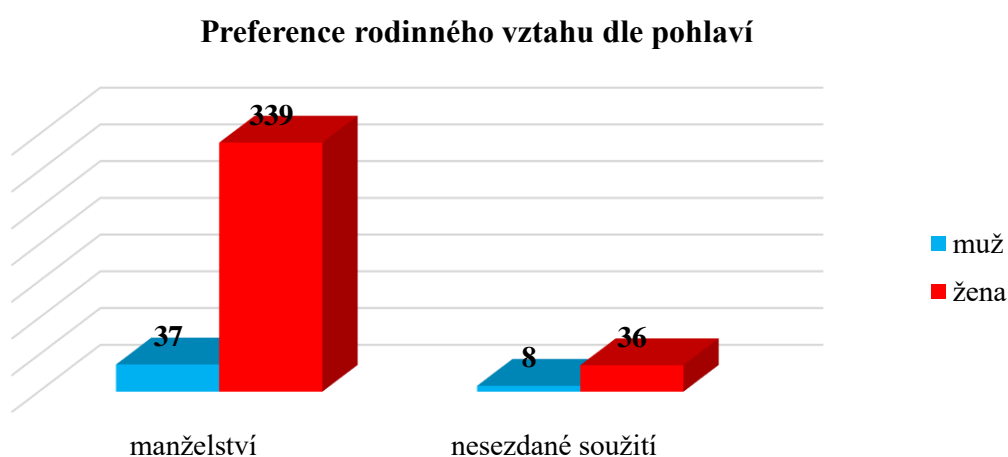
V jakém věku je podle Vás ideální vdávat se/ženit se?

Zdroj: Vlastní výzkum

Dvacátý šestý graf znázorňuje názor na ideální věk pro uzavírání manželství. Převážná část studentů Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity o celkovém počtu 336 (80 %) považuje za ideální věk pro vstup do manželského svazku, věk 25-30 let. Pro 45 (11 %) dotazovaných je ideální vdávat se/ženit se ve věku 30-35 let a 35 (8 %) respondentů považuje za ideální věk pro sňatek, méně než 25 let. Pouze 4 (1 %) studenti uvedli variantu 35 let a více.

Graf číslo 27: Preference rodinného vztahu dle pohlaví.

Zdroj: Vlastní výzkum

Pokud dáme do souvislosti otázku pohlaví s otázkou týkající se preference formy rodinného vztahu, můžeme si na tomto grafu povšimnout zajímavosti, že většina respondentů preferuje manželství. Konkrétně pak pro manželství volilo 339 (80,7 %) žen a 37 (8,8 %) mužů. Celkově tedy preferuje manželství 89,5 % studentů Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity. Nesezdané soužití poté zvolilo celkem 36 (8,6 %) žen a 8 (1,9 %) mužů. Lze tedy říci, že nesezdané soužití preferuje před manželstvím pouze 10,5 % dotazovaných.

4.2 Statistické vyhodnocení hypotéz

Testování obou hypotéz proběhlo pomocí statistického programu IBM SPSS. Hladina významnosti byla stanovena $\alpha = 0,05$, což představuje 95% pravděpodobnost pravdivosti výsledku testu.

H1: Pro studentky Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity má manželství větší význam než pro studenty Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity.

H1 byla vypočítána pomocí dvouvýběrového T-testu, pro který byl použit nezávislý výběr. Pro výpočet byla stanovena H0: Muži i ženy mají stejný názor na význam manželství. V tabulce č. 1 můžeme vidět, že výsledek ve sloupci Sig. = 0,25, je větší než 0,05, což znamená, že byl potvrzen předpoklad pro výpočet následného dvouvýběrového T-testu. Hodnota $p = 0,933$ nám následovně říká, že nezamítáme nulovou hypotézu a zároveň již víme, že H1 je tedy nepravdivá. Můžeme tedy říci, že rozdíl ve vnímání významu manželství mezi studenty a studentkami není statisticky významně velký.

Tabulka č. 1: Výsledek nezávislého dvouvýběrového T-testu pro H1

		Levene's Test for Equality of Variances		Independent Samples Test						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
váha	Equal variances assumed	1,324	,250	,078	418	,937	,009	,120	-,226	,245
	Equal variances not assumed			,090	62,009	,928	,009	,104	-,199	,218

Zdroj: Vlastní výzkum

H2: Studenti Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity dávají přednost nesezdanému soužití před uzavřením manželství.

H2 byla vypočítána pomocí binomického testu. Pro výpočet této hypotézy byla stanovena H0: Studenti preferují stejnou měrou manželství i nesezdané soužití. První zkoumanou skupinou byli studenti, kteří preferují manželství. Druhou skupinu pak tvořili studenti, kteří preferují nesezdané soužití. Jak můžeme vidět v tabulce č. 1, $p=0,000$, z čehož vyplývá, že zamítáme nulovou hypotézu H0, tedy neplatí, že studenti preferují manželství a nesezdané soužití stejnou měrou. Zároveň zjišťujeme, že H2 tak, jak je stanovena, jistě není pravdivá. Můžeme tedy říci, že studenti Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity nedávají přednost nesezdanému soužití, nýbrž naopak, preferují uzavření manželství před nesezdaným soužitím.

Tabulka č. 2: Výsledek binomického testu pro H2

		Binomial Test				
		Category	N	Observed Prop.	Test Prop.	Exact Sig. (2-tailed)
Preference	Group 1	nesezdané soužití	44	,10	,50	,000
	Group 2	manželství	376	,90		
	Total		420	1,00		

Zdroj: Vlastní výzkum

5 DISKUZE

Uzavření manželství je dle Vágnerové (2007) důležitým mezníkem v životě mladých dospělých. Slouží k uspokojování jak různých psychických potřeb, tak také sociálního očekávání. Autorka uvádí, že představy o manželství ale nemusí odpovídat následné skutečnosti a vyplývá z toho tedy riziko jeho rozpadu. Manželství prochází několika vývojovými fázemi a obvykle přináší větší zátěž pro ženy než pro muže. Z toho tedy plyne následná menší spokojenost žen v tomto svazku. Život bez trvalého partnera pak může představovat alternativu mladé dospělosti, ovšem většinou jen dočasnou (Vágnerová, 2007).

Teoretická část této bakalářské práce je zaměřena na představení pojmu manželství jako takového. Je zde popsána charakteristika manželství i podmínky pro jeho uzavření. Dále jsou zde kapitoly týkající se legislativního a psychologického pohledu na manželství. V České republice existují dva druhy sňatků, které jsou rozepsané v jednotlivých kapitolách. Popsána je také v této části práci i sňatečnost a její vývoj. Nedílnou součástí mé práce je také kapitola věnující se rodině. V té nalezneme její definici, srovnání dřívější rodiny s tou současnou, a také to, jak je to dnes se spojením rodiny se zaměstnáním. Velice často se dnes setkáváme s rozpadem rodiny – rozvodem, kterému je věnována samostatná kapitola. V té je popsán taktéž vývoj rozvodovosti. Důležitá je sociální práce s rodinou během rozvodu, která je rozebrána v příslušné kapitole. V závěru teoretické části této bakalářské práce jsou poté uvedeny a charakterizovány vybrané druhy partnerského soužití.

Praktická část vychází z kvantitativního výzkumu, ke kterému byla zvolena metoda dotazování a technika tvorby vlastního dotazníku. Tento dotazník byl rozeslán mezi studenty Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity prostřednictvím studijního oddělení online formou. Z celkového počtu 1550 dotázaných studentů jich odpovědělo celkem 420, což činí pouze 27% návratnost dotazníku. Proces sběru dat pak probíhal v období od března do června 2020. Cílem této bakalářské práce bylo zjistit jak význam manželství pro studenty Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity, tak také postoj těchto studentů k manželství z genderového pohledu.

Samotný dotazník se skládal ze 4 částí a celkem 18 otázek. V první části byly zastoupeny identifikační otázky, zjišťující základní údaje respondentů. Druhá část obsahovala otázky týkající se dětství dotazovaných a třetí část tvořily otázky ohledně současného rodinného

stavu studentů. Čtvrtou částí dotazníku poté byly otázky zaměřené na manželství. Dotazník je tvořený převážně uzavřenými otázkami. Objevila se v něm ale také jedna filtrační otázka, pomocí které byli respondenti rozděleni na ty, kdo již mají něco společného s manželstvím a ty, kdo jsou zadaní či svobodní. V dotazníku je zastoupen také sémantický diferenciál, který Hendl s Remrem (2017) charakterizují jako postup škálování, díky kterému provádíme hodnocení a zjišťujeme stereotypy. Jedna z otázek byla také zjišťována pomocí Likertovy škály. Pro tu je dle autorů typické přiřazování hodnot osobám, které odpovídají jejich postojům.

První dvě otázky se týkají pohlaví a věku respondentů. Dotazník vyplnila převážná většina žen v převaze 89 % oproti 45 % mužů. To mohlo být zapříčiněno tím, že humanitní obory, které jsou na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity, studují spíše ženy. Potvrzují to Renzetti a Curran (2003), kteří ve své publikaci uvádí, že muži usilují o vysokoškolský diplom převážně v inženýrských oborech, počítačových vědách, filosofii, architektuře a podobně, přičemž ženy pak studují spíše obory jako jsou zdravotnictví, knihovnictví, sociální práce, psychologie a školství. Největší věkovou skupinou bylo zastoupení studentů, kterým je 19-22 let. Nejméně pak bylo respondentů ve věku více než 26 let. Mezi další základní údaje patřily otázky týkající se formy studia, studovaného oboru a místa původu. Nejvíce odpovídali studenti prezenčního studia a respondenti studující obor Všeobecná sestra. Převážná většina (49 %) dotázaných pochází z města, 29 % z vesnice a pouhé 2 % ze samoty.

Další část dotazníku tvořily otázky zaměřené na respondentovo dětství. Téměř všichni respondenti (81 %) byli vychováni oběma rodiči ve společné domácnosti. 6 % studentů bylo vychováno oběma rodiči, přičemž každým zvlášť a 12 % dotázaných uvedlo, že je vychovával pouze jeden z rodičů. Pouze jeden student uvedl, že byl vychováván někým jiným než rodičem. Také jsem se respondentů ptala, zda se v průběhu jejich dětství setkali s rozvodem v jejich širší rodině. Zajímavým zjištěním bylo, že více než polovina studentů (59 %) se s rozvodem v jejich rodině nesetkala. Zaměřila jsem tedy na to, zda existuje vliv mezi místem původu a setkáním s rozvodem v dané rodině. Výsledky znázorněné v 7. grafu ale ukázaly, že tento rozdíl mezi lidmi z měst a vesnice není téměř patrný.

Zkoumala jsem také přání studentů mít v budoucnu děti společně s ohledem na formu studia. Ukázalo se, že více než polovina studentů prezenčního studia (67 %) děti v budoucnu chce. Z dálkového studia děti chce 15 % studentů. Výsledky také přinesly

zjištění, že 12 % dotazovaných studentů kombinovaného studia již děti má, přičemž z prezenčního studia mají děti pouhé 3 %. To může být způsobeno tím, že kombinované studium studují spíše lidé, kteří již mají své rodiny a zaměstnání.

Spojení otázek, zda byli studenti vychováváni oběma rodiči s otázkou týkající se volby, v jakém partnerském vztahu by raději vychovávali své potomky, znázorňuje 11. graf. Zajímavým poznatkem je, že nejvíce studentů, kteří byli vychováváni oběma rodiči ve společné domácnosti by také chtěli své děti vychovávat v manželství. To může být spojeno s tím, že v rodině již od malička získáváme vzory našeho budoucího chování a postojů. Matoušek (2003) ve své publikaci konstatuje, že rodina je prvním a velmi významným modelem společnosti, s jakým se jako děti setkáváme a orientuje nás na určité životní hodnoty.

Na dotaz, z jakého důvodu uzavírali vdání/ženatí studenti manželství, odpovědělo nejvíce studentů (56), že uzavírali manželství z lásky. Zajímavým poznatkem je, že ani jeden z respondentů neuvedl finanční důvody jako důvod k uzavření manželství. Další zajímavou odpovědí byla odpověď jednoho respondenta, že se vdávala/ženil z „tvrdohlavého přesvědčení, na truc“.

Pomocí sémantického diferenciálu uváděli respondenti svou míru souhlasu s danými výroky. Můžeme říci, že s výrokem „Svatba by měla být z lásky“ plně souhlasili téměř všichni (87 %) dotazovaní. Pouze jeden respondent s tímto výrokem nesouhlasil. S výrokem „Uzavírání manželství je dobré pro to, že budu s někým, s kým zestárnu a nebudu ve stáří sama/sám.“ opět převážná část studentů plně (35 %) a spíše (40 %) souhlasila. V možnostech „nevím“, „spíše nesouhlasím“ a „nesouhlasím“ již nebyl příliš velký rozdíl. „Manželství považuji za důležité pro založení rodiny a následnou výchovu dětí.“ U tohoto výroku můžeme opět říci, že převážná část studentů plně (42 %) a spíše (34 %) souhlasila. Oproti předešlým výroky se zde objevilo také větší zastoupení těch, kteří s výroky spíše (13 %) a plně (5 %) nesouhlasí. Na výrok „Manželství by mělo být uzavřeno, pokud pár spolu čeká dítě.“ pak byly odpovědi odlišné. Větší část studentů uvedla, že s výroky spíše (32 %) nesouhlasí a plně (23 %) nesouhlasí. 23 % respondentů s výroky spíše souhlasilo a pouhých 8 % plně souhlasilo. 14 % dotázaných uvedlo „nevím“. S následující výroky „Manželství beru jako výhodu z pohledu finančního zabezpečení.“ více studentů souhlasilo (20 %) a nejvíce (35 %) jich spíše souhlasilo. Z výroky „Manželství nepovažuji za důležité – je to jen formalita (např. pro společné

příjmení).“ jsem se dozvěděla, že studenti s tímto výrokiem nesouhlasí a manželství pro ně neznamená jen pouhou formalitu. 73 % z nich totiž volilo varianty „spíše nesouhlasím“ a „nesouhlasím“.

Zajímalo mě také, jestli si současní studenti Zdravotně sociální fakulty myslí, že jejich prarodiče přikládali větší význam manželství nežli oni. 22. graf ale ukazuje, že i když si studenti spíše myslí, že jejich prarodiče považovali manželství za více důležité než oni, při volbě partnerského vztahu, jaký by si zvolili, pak vyhrálo manželství nad nesezdaným soužitím. Mohli bychom tedy říci, že současní studenti Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity preferují manželství, a tudíž ho považují také za důležité, jako jejich prarodiče.

Z předešlých otázek jsem se dozvěděla, že manželství je pro studenty opravdu důležité a otázka, jakou váhu má pro studenty manželství, nám poté ukázala, že z největší části 58 % je pro respondenty manželství důležité, ale ne nejdůležitější. Za nejdůležitější ho poté považuje pouze 5 % studentů a proti tomu pro pouhé 1 % studentů nemá manželství absolutně žádný význam. Jako ideální věk pro vstup do manželství poté studenti volili nejčastěji variantu 25-30 let. To souhlasí s tvrzením Vágnerové (2008), která uvádí, že v roce 2000 byl průměrný věk ženicha 28,9 let a průměrný věk nevěsty 26,5 let.

Studenti měli také vybírat pro ně tři nejdůležitější životní hodnoty. Jak je již výše zmiňováno, manželství je pro ně důležité. Mezi tři nejdůležitější životní hodnoty ale nepatří a objevuje se na spodních příčkách za možnostmi „mít své záliby a koníčky“, „trávit svůj volný čas s přáteli“, „cestovat“ a „kariéerní růst“. Poté teprve následovalo „vdát se/oženit se“, „dosáhnout co nejvyššího vzdělání“ a „docílit dobrého společenského postavení“. Nejčastěji volenými životními hodnotami studentů jsou tedy zdraví, mít kvalitní partnerský vztah a mít děti.

Hypotéza č. 1 byla stanovena: „Pro studentky Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity má manželství větší význam než pro studenty Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity.“. Tato hypotéza byla otestována pomocí dvouvýběrového T-testu. Ten nám ale ukázal, že tato hypotéza je nepravdivá, a tudíž můžeme říci, že rozdíl ve vnímání významu manželství mezi studenty a studentkami není statisticky významně velký.

Druhá hypotéza poté zněla: „Studenti Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity dávají přednost nesezdanému soužití před uzavřením manželství.“ Pro výpočet této

hypotézy byl použit binomický test. Ten nám ale ukázal, že tato hypotéza opět není pravdivá, a že studenti této fakulty preferují naopak uzavření manželství před nesezdaným soužitím.

6 ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit význam manželství pro studenty Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity a zjistit postoj studentů Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity k manželství z genderového pohledu.

Výzkumné otázky měly odpovědět na to, jakou roli hraje manželství v životě studentů a studentek Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity a zda má manželství větší význam pro studenty nebo pro studentky této fakulty. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že ač jsem se domnívala, že současní studenti vysoké školy se již k manželství příliš nepřiklání, výsledky ukázaly opak. Manželství hraje v životě studentů Zdravotně sociální fakulty důležitou roli. I když nepatří mezi jejich tři nejdůležitější hodnoty, mezi kterými se mimo jiné nachází „mít kvalitní partnerský vztah“, myslím si, že právě kvalitní partnerský vztah je předchůdcem k uzavření manželství. Jako další ze tří nejdůležitějších hodnot hrají roli zdraví a mít děti. Důležitými rolemi v životě studentů jsou ale také zachovat si své záliby a koníčky, trávit svůj volný čas s přáteli a cestovat. Jen málo studentů z celkového počtu považuje za své nejdůležitější hodnoty kariérní růst, dosažení vysokého vzdělání a docílení dobrého společenského postavení.

Je pravda, že lidé odkládají uzavírání manželství do pozdějšího věku, než jak tomu bylo dříve. Tento ideální věk pro vstup do manželství pak studenti z převážné většiny zvolili jako rozmezí 25-30 let. Výsledky také ukázaly, že to, v čem jsme vychovávaní, se odráží i v našem budoucím životě. Ti respondenti, kteří byli vychovávaní v úplné rodině oběma rodiči, totiž uvedli, že pokud by si mohli vybrat, tak by své děti by raději také vychovávali v manželství.

Z výsledků také vyplynulo, že studenti a studentky Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity přikládají manželství srovnatelně stejný význam. Také mi bylo díky výsledkům vyvráceno mé domnění, že studenti této fakulty dávají přednost nesezdanému soužití. Není tomu tak. Studenti chtějí spíše žít v manželství nežli v nesezdaném soužití.

Jelikož je manželství téma, které se svým způsobem týká každého z nás, myslím si, že by tyto výsledky mého výzkumu mohly posloužit například ve výuce sociologie rodiny, která je na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity vyučována.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. ALLEN, K., GOLDBERG, A. Lesbian women disrupting gendered, heteronormative discourses of motherhood, marriage, and divorce. *Journal of lesbian studies* [online]. 2020, 24(1), 12-24 [cit. 2020-07-07]. DOI: 10.1080/10894160.2019.1615356. ISSN 15403548.
2. ALLEY-YOUNG, G., 2020. Divorce. *Salem Press Encyclopedia*. [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=2&sid=e4c3a75c-7257-474c-be56-bd1ae42ab5ff%40sessionmgr101&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=87321839&db=ers>
3. CORBETT, A., 2004. *What is a Family?: And why it Matters*. PrintIT. ISBN 0-9751296-1-9.
4. ČERMÁKOVÁ, M., HAŠKOVÁ, H., KŘÍŽKOVÁ, A., LINKOVÁ, M., MAŘÍKOVÁ, H., MUSILOVÁ, M. 2000. *Souvislosti a změny genderových diferencí v české společnosti v 90. letech*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. ISBN 80-85950-83-9.
5. ČSÚ, 2014. *Registrované partnerství je častější u mužů*. [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/0800492b9c>
6. ČSÚ. 2018. *Sňatečnost*. [online]. [cit. 2020-5-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/91917754/1301571902.pdf/33539147-2548-4660-aef9-62b4fa095934?version=1.1>
7. FIŠEROVÁ, V. 2018. Rodina. *Sociologická encyklopedie*. [online]. [cit. 2020-5-15]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Rodina>
8. GILLNEROVÁ, I. 2004. Způsob výchovy v současné české rodině. *Psychologické dny*. [online]. [cit. 2020-5-15]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1431/podzim2016/XS150/um/zpusoby_vychovy_-_gillernova.pdf
9. HAMPLOVÁ, D., MITCHELL, E., VÍTEČKOVÁ, M., KLÍMOVÁ CHALOUPOKOVÁ, J., ed., 2010. *Proměny rodinných a profesních startů*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky. ISBN 978-80-7330-185-9.
10. HARMON, A., 2020. Marriage. *Salem Press Encyclopedia* [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:

<http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=4&sid=e4c3a75c-7257-474c-be56->

[bd1ae42ab5ff%40sessionmgr101&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=89407079&db=ers](http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=4&sid=e4c3a75c-7257-474c-be56-bd1ae42ab5ff%40sessionmgr101&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=89407079&db=ers)

11. HAŠKOVÁ, H., UHDE, Z. 2014. Životní dráhy v kontextu sociálních změn. In: HAŠKOVÁ, H., *Vlastní cestou?: životní dráhy v pozdně moderní společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR. Studie (Sociologické nakladatelství). s. 17-26. ISBN 978-80-7419-178-7.
12. HENDL, J., 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9.
13. HENDL, J., REMR, J., 2017. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál. 372 s. ISBN 978-80-262-1192-1.
14. KASTEN, H., 2006. *Ženy – muži: (genderové role, jejich původ a vývoj)*. Praha: Portál, Spektrum. ISBN 80-7367-145-X.
15. KATRŇÁK, T., 2008. *Spříznění volbou?: homogamie a heterogamie manželských párů v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON. 239 s. ISBN 978-80-86429-98-4.
16. KUČERA, M., 2000. Představy o postavení sňatku a narození dětí v životní dráze mladých svobodných lidí. In: FIALOVÁ, L., et al. 2000. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-87-7.
17. MATOUŠEK, O., 2003. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. vydání. 161 s. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2003. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-19-9.
18. MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2020. *Manželství*. [online]. [cit. 2020-4-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcan-na-urade-manzelstvi-uzavreni-manzelstvi.aspx>
19. MIRAS, J., BAÑARES, J. I., 2014 *Manželství a rodina: uvedení do teologie*. 165 s. Pardubice: Axis. ISBN 978-80-903864-9-5.
20. MOŽNÝ, I., 2006. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-58-X.
21. OČADLÍKOVÁ, E., 2009. Láska na dvou adresách: Oddělené soužití v sociologických výzkumech. [online]. [cit. 2020-07-05]. *Sociální studia*. 6(4),

- 115-128. ISSN: 1803-6104. Dostupné z:
https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/5782/4873
22. ORR, T., 2020. Family. *Salem Press Encyclopedia*. [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=19&sid=e4c3a75c-7257-474c-be56-bd1ae42ab5ff%40sessionmgr101&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=93787616&db=ers>
23. REICHEL, J., 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada. Sociologie. ISBN 978-80-247-3006-6.
24. REICHEL, J., 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada. Sociologie. 372 s. ISBN 978-80-247-3006-6.
25. RENZETTI, C., CURRAN, D. *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum, 2003. 642 s. ISBN 80-246-0525-2.
26. SINGLY, F., 1999. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál. 127 s. ISBN 80-7178-249-1.
27. SIROVÁTKA, T., BARTÁKOVÁ, H., 2008. Harmonizace rodiny a zaměstnání v České republice a role sociální politiky. In: SIROVÁTKA, T., HORA, O. *Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti*. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy Univerzity v Brně. s. 81-86. ISBN 978-80-7326-140-5.
28. SMEJKAL, V., BARACHOVÁ, H. 2011. *Velký lexikon společenského chování. 2. rozšířené vydání bestselleru*. Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-3650-1.
29. VÁGNEROVÁ, M., 2007. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1318-5.
30. WANG, CH., SCHOFER, E., 2018. Coming Out of the Penumbra: World Culture and Cross-National Variation in Divorce Rates. *Social Forces* [online]. 97(2), 675-704 [cit. 2020-07-09]. DOI: 10.1093/sf/soy070. ISSN 00377732.
z pohledu dospívajících chlapců a dívek. [online]. [cit. 2020-5-15]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1431/podzim2016/XS150/um/zpusoby_vychovy_-_gillernova.pdf
31. Zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, 2006. In: *Sbírka zákonů České republiky*. [online]. [cit. 2020-4-15]. částka 38. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-ze-dne-26-ledna-2006->

o-registrovanem-partnerstvi-a-o-zmene-nekterych-souvisejicich-zakonu-
15257.html

32. Zákon č. 89/2012 Sb. Nový občanský zákoník, 2012. In: *Sbírka zákonů České republiky*. [online]. [cit. 2020-4-15]. částka 33, s.1097-1102. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2012&cz=89>

8 PŘÍLOHY

Příloha 1 - dotazník

DOTAZNÍK

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

jmenuji se Kateřina Hodinková a jsem studentkou třetího ročníku bakalářského oboru Sociální práce ve veřejné správě na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Tímto bych vás chtěla požádat o vyplnění dotazníku, který bude sloužit jako podklad pro mou bakalářskou práci na téma: „Význam manželství z pohledu studentů a studentek Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity“.

Veškeré odpovědi jsou anonymní a budou použity pouze ke zpracování mé bakalářské práce. Vyplněním tohoto dotazníku souhlasíte se zpracováním vašich odpovědí.

Děkuji za Váš čas a odpovědi.

Základní údaje

- 1) Zvolte Vaše pohlaví
 - a) žena
 - b) muž
- 2) Vyberte, do jaké věkové kategorie patříte.
 - a) 19-22 let
 - b) 23-26 let
 - c) více než 26 let
- 3) Odkud pocházíte?
 - a) ze samoty
 - b) z vesnice
 - c) z města – do 10 000 obyvatel
 - d) z města – nad 10 000 obyvatel
- 4) Jakou formu studia právě studujete?
 - a) prezenční
 - b) kombinovaná
- 5) Jaký obor studujete?

Napište prosím celý název studijního oboru.

.....

Dětství

- 6) Vychovávali Vás oba rodiče?
- a) ano – ve společné domácnosti
 - b) ano – každý zvlášť
 - c) ne – vychovával mě jen 1 z rodičů
 - d) ne – vychovával mě někdo jiný
- 7) Došlo k rozvodu v širším okruhu Vaší rodiny během Vašeho dětství?
- a) ano
 - b) ne
- 8) Chtěli byste mít v budoucnu děti?
- a) ano
 - b) ne
 - c) již děti mám
- 9) Kdybyste si mohl/a vybrat, tak byste děti vychovával/a raději v
- Doplňte.*
- a) manželství
 - b) nesezdaném soužití
 - c) nezáleží na tom

Současný rodinný stav

- 10) Jakou formu rodinného vztahu preferujete?
- a) manželství
 - b) nesezdané soužití
- 11) Jaký je Váš současný rodinný stav?

Pozn.: Pokud zvolíte variantu „svobodná/ý“ nebo „zadaná/ý“, pokračujte na otázku č. 12

Pokud zvolíte variantu „zasnoubená/ý“, „v registrovaném partnerství“, „vdaná/ženatý“, „rozvedená/ý“ nebo „vdova/vdovec“, pokračujte na otázku číslo 13.

- a) svobodná/ý
- b) zadaná/ý
- c) zasnoubená/ý
- d) v registrovaném partnerství
- e) vdaná/ženatý
- f) rozvedená/ý
- g) vdova/vdovec

Manželství

12) Jakou formu partnerského vztahu byste si v současné době vybral/a?

- a) chci žít sám
- b) chci žít s rodiči
- c) nesezdané soužití
- d) manželství
- e) žít v registrovaném partnerství
- f) nic z výše uvedených

13) Z jakého důvodu jste se vdávala/ženil nebo máte v plánu se vdávat/ženit?

- a) z lásky
- b) kvůli dětem
- c) z finančních důvodů
- d) jiné

14) Vyjádřete svou míru souhlasu s výroky týkajícími se manželství.

	Naprostou souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Nesouhlasím
Svatba by měla být z lásky.	1	2	3	4	5
Uzavírání manželství je dobré pro to, že budu s někým, s kým zestárnu a nebudu ve stáří sama/sám.	1	2	3	4	5
Manželství považuji za důležité pro založení rodiny a následnou výchovu dětí.	1	2	3	4	5
Manželství by mělo být uzavřeno, pokud pár spolu čeká dítě.	1	2	3	4	5
Manželství beru jako výhodu z pohledu finančního zabezpečení.	1	2	3	4	5
Manželství nepovažuji za důležité – je to jen formalita (např. pro společné příjmení).	1	2	3	4	5

15) Myslíte si, že lidé starší generace (Vaši prarodiče) považovali manželství za více důležité než současní studenti VŠ?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

16) Jakou váhu má pro Vás manželství?

Označte na škále 1-5.

1.....2.....3.....4.....5

1 = nemá pro mě absolutně žádný význam

2 = má pro mě jen velmi malý význam

3 = je to pro mě důležité, ale ne tak jako jiné věci

4 = je to pro mě důležité, ale ne nejdůležitější

5 = je to pro mě v životě nejdůležitější

17) Jaké jsou pro Vás 3 nejdůležitější životní hodnoty?

Vyberte 3 nejdůležitější hodnoty.

- a) vdát se/oženit se
- b) mít kvalitní partnerský vztah
- c) mít děti
- d) zdraví
- e) mít své záliby a koníčky
- f) trávit svůj volný čas s přáteli
- g) cestovat
- h) dosáhnout co nejvyššího vzdělání
- i) docílit dobrého společenského postavení
- j) kariérní růst

18) V jakém věku je podle Vás ideální vdávat se/ženit se?

- a) méně než 25 let
- b) 25-30 let
- c) 30-35 let
- d) 35 let a více